

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat de Filosofia i Lletres

Memòria del Treball de Fi de Grau

Els llibres d'estil i la segona oralitat: algunes consideracions

Damià Pujol Mateu

Grau en Llengua i Literatura Catalanes

Any acadèmic 2020-2021

Treball tutelat per la Doctora Rosa Maria Calafat Vila
Departament de Filologia Catalana i Lingüística General

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autor		Tutor	
	Sí	No	Sí	No
	☒	☐	☒	☐

Paraules clau del treball:

Llibres d'estil, segona oralitat, llengua estàndard, variació estilística

En agraïment

Al suport i la paciència de mon pare i ma mare; Damià i Magdalena,

A l'orientació i encoratjament de la tutora, Rosa,

*A la companyia i eterna amistat de Sergi, Pere, Miquel, Aina,
Francina i Maria del Mar,*

A la memòria del meu germà, Nicolau.

ÍNDEX DEL CONTINGUT

<u>CAPÍTOL I: INTRODUCCIÓ</u>	<u>4</u>
1.1 MARC D'ESTUDI	4
1.2 METODOLOGIA.....	4
<u>CAPÍTOL II: MARC CONTEXTUAL</u>	<u>4</u>
<u>CAPÍTOL III: CONTEXT ESTRUCTURAL</u>	<u>12</u>
3.1 LLIBRES D'ESTIL	14
5.1 EL LLIBRE D'ESTIL D'IB3	14
5.2 EL LLIBRE D'ESTIL DE LA CORPORACIÓ CATALANA DE MITJANS DE COMUNICACIÓ.....	21
<u>CAPÍTOL IV: ANÀLISI DE <i>EL LLIBRE D'ESTIL D'IB3 I DE L'ÉSADIR</i></u>	<u>28</u>
4.1 PROGRAMES D'IB3: NOTÍCIES MIGDIA I CINCO DIES	29
4.2 TELENOTÍCIES MIGDIA I POLÒNIA	34
<u>CONCLUSIONS</u>	<u>39</u>
<u>REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES</u>	<u>42</u>

Capítol I: introducció

1.1 Marc d'estudi

L'objectiu d'aquest estudi és analitzar quines són les tries lèxiques d'alguns mitjans de comunicació audiovisuals en català. Concretament, se centrarà en l'ús i la variació terminològica de la Televisió Pública de les Illes Balears (IB3) i la manera com es tracta el lèxic en les diferents varietats funcionals. Per tant, els punts a estudiar seran: què admet com a forma pròpia, quin lèxic fa servir en els registres col·loquials i quin és el model de llengua a què s'adscriu. Aleshores l'objectiu és determinar quin és el model lingüístic que segueix i suggereix el llibre d'estil IB3 en comparació al *Llibre d'estil de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals*.

1.2 Metodologia

Aquest estudi s'adscriu dins l'àmbit de la sociolingüística, concretament en el punt 4 de l'esquema que proposà Hauguen (1983), el qual se centra en la vehiculació de les formes lingüístiques. Per a l'elaboració d'aquesta tasca, s'ha portat a terme un estudi comparatiu entre el llibre d'estil¹ que disposa la televisió pública de Illes Balears (IB3) i els llibre d'estil que fan servir altres mitjans del Principat, com per exemple l'*ésAdir*, les formes del qual es regulen a partir del *Llibre d'estil de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals*. D'aquesta manera es podrà equiparar les tendències lexicològiques d'ambdós territoris i avaluar el per què de llur estil. És important remarcar que, per qüestions d'extensió, aquest treball es limita únicament a l'estudi i comparació del lèxic emprat als mitjans de comunicació balears i al Principat. Tot i que també té la voluntat de deixar les portes obertes a futurs estudis que se centrin en altres aspectes, com la sintaxi o la morfologia d'altres indrets del domini lingüístic català, com per exemple la Comunitat Valenciana.

Capítol II: marc contextual

La redacció i aprovació de la Constitució de 1978 afavorí la creació i la llibertat dels mitjans de comunicació gràcies al dret d'autonomia. Aleshores, es va passar de disposar únicament

¹ Les consultes als portals lingüístics dels llibres d'estil s'han portat a terme entre el gener i el maig de 2021.

de dues cadenes televisives, TVE1 i TV2, inaugurades el 1956, a la creació en els anys 70 dels Centres Regionals de Televisió Espanyola. Amb això, el 1979 les Balears varen començar a rebre mitja hora d'informatius en català, els quals eren coneguts amb el nom de *Informatiu Balear*. Inicialment, aquest s'emetia durant mitja hora en els dies laborals, tot i que segons Melià (2007: 22) aquesta franja d'emissió ha variat amb el temps en funció de l'oferta de producció pròpia i l'època, però mai no han superat les tres hores de duració diàries. No obstant això, Melià assenyalava que a partir de 1964 el català va començar a sentir-se a la televisió, gràcies a la recepció de TVE al Principat, que ho va fer possible. Des de les obres de teatre en català emeses un cop per setmana fins a la programació catalana, que recollia algunes aportacions illenques, es va poder seguir regularment a les Balears fins a principi dels noranta, quan per decisió política s'interromperen les connexions. L'arribada dels socialistes al govern el 1983 va permetre l'aprovació d'una llei mitjançant la qual les autonomies pogueren crear i gestionar un canal de televisió propi. És així que en el domini lingüístic català es va inaugurar la Televisió de Catalunya el 1984 després d'uns quants mesos de prova. Tot seguit, el 1989 la Comunitat Valenciana encetà la seva pròpia cadena televisiva. Pel que fa a les Balears, però, no es gaudí d'una cadena pròpia fins gairebé 20 anys més tard que Catalunya i València. Durant aquests 20 anys, a partir de 1985 es començaren les connexions amb la Televisió catalana i el 1989 es començà a rebre la de la Televisió Valenciana. Aquest panorama va ser positiu per a la normalització del català a les Balears perquè suposava l'arribada d'un model lingüístic amb diverses varietats geogràfiques per als ciutadans balears, els quals no disposaven d'altres ofertes televisives en el moment.

Ja en l'any 2005, quan aleshores governava el Partit Popular, varen néixer IB3 Televisió i IB3 Ràdio, però ho feren en una situació lingüística totalment diferent que TV3 i Televisió Valenciana. La situació era diferent perquè arran de la creació del sistema de Televisió Digital Terrestre (TDT), iniciat l'any 2000, es donava autorització a l'emissió de més d'un senyal televisiu, tant públic com privat. Així és que es començaren a rebre canals com Antena3, Tele5, La Sexta o Cuatro, amb la qual cosa IB3 havia de competir i guanyar-se l'audiència en un context en què l'oferta televisiva en castellà s'havia multiplicat amb relació al moment en què es crearen la Televisió de Catalunya i la Televisió Valenciana. Aleshores, la implantació del TDT suposà que els canals de televisió en català es reduïssin considerablement atès que

la majoria de recepcions eren d'ofertes televisives en català. Així doncs, l'oferta televisiva que pot gaudir un ciutadà de les Illes Balears el 2021 és el següent²:

Canals nacionals (en castellà): 26	La 1, La 2, 24h, Teledeporte, Antena 3, La Sexta, Neox, Nova, Mega, A3 series, Tele 5, Cuatro, FDF, Boing, Divinity, Energy, Be Mad, DMax, Gol TV, Disney Channel, Paramount Network, Ten, Real Madrid TV, Dkiss, Trece TV
Canals de pagament (en castellà): 19	FOX, Hollywood, AXN, Calle 13, TNT, Cosmo TV, TCM, Dark, Discovery Channel, National Geographic, National Geographic Wild, Historia, Odisea, #0, VAMOS, Viajar, Nickelodeon, Movistar LaLiga, Movistar Liga de Campeones
Canals autonòmics de les Illes Balears (bilingües i monolingües): 5	IB3, Canal 4 (bilingües), TV3, Super 3, 3/24 (monolingües)

Alzamora (2013) fa una divisió de la història d'IB3 tot partint d'un criteri lingüístic. Així és que diferencia tres etapes ben diferents, les quals s'ajusten als canvis del poder polític, encarregat de planificar, manipular i delimitar la producció del canal (Alzamora 2013: 12). Aleshores, pel que fa a la primera etapa (2005-2007), Alzamora diu que és un període en què hi predomina el bilingüisme i així ho demostra l'estudi de Bibiloni realitzat el 2007: el 57,8% de la producció era en català i el 42,2 % era en castellà. Per tant, les dades demostren que IB3 es trobava lluny d'esdevenir un referent lingüístic atès que hi havia la pretensió de diferenciar allò que era català d'allò que era balear, fomentant d'aquesta manera els mals usos lingüístics entre la població que no pas els feia disminuir (Alzamora 2013: 13). La segona etapa s'inicia el 2007 amb l'entrada dels socialistes al govern. És en aquest context en què Alzamora assenyala que el model lingüístic d'IB3 va patir un gir radical, ja que s'inicià un procés per planificar la recuperació de la llengua pròpia de les Balears, respectant així la Llei de

² Taula elaborada l'abril de 2021

normalització lingüística. La primera mesura que es va prendre va ser convertir IB3 en una cadena monolingüe, exclusivament en català, per això les emissions i produccions entre 2007 i 2011 varen ser eminentment en aquesta llengua, tot i que el castellà sí que tenia presència en els anuncis publicitaris. A més, IB3 va començar a disposar, a partir de l'any 2009, de doblatges de pel·lícules i sèries en català cedides per TV3, amb la qual cosa es contribuïa al procés de normalització i a més oferia als espectadors illencs la possibilitat d'accedir en un mateix canal als diferents dialectes que constitueixen la llengua catalana. Una altra mesura que assenyala Alzamora és que durant aquest període la UIB tutelà el servei lingüístic de la cadena, fins a tal punt que es creà una comissió que tractava els aspectes fonètics dels presentadors o locutors amb problemes de dicció. Finalment, la tercera etapa s'inicia el 2011 amb el retorn dels populars al govern. Alzamora assenyala que totes les millores que s'havien fet en favor de la salut de la llengua es varen esbucar de cop, atès que es va tornar al bilingüisme. Es deixaren de rebre les emissions dels canals de Catalunya i València i s'anul·là la rebuda de productes doblats. Com que el treball d'Alzamora data del 2013, no acaba de definir els trets d'aquesta etapa, la qual conclou el 2015 quan els socialistes tornaren al poder. També podria fer-se menció a una etapa posterior, començada el 2015 i vigent el 2021, en què caldria un estudi similar al que feu Bibiloni el 2007 per conèixer els percentatges de les emissions en català.

Martí i Castell (2003: 13) afirma que en els darrers anys, l'emergència de les noves tecnologies ha reorganitzat les maneres de consum que fins aleshores estaven establertes. Bona part de la societat s'ha decantat més cap a un consum audiovisual i, per tant, la lectura pot haver quedat marginada. Amb això, la llengua ha esdevingut un element que cal gestionar bé a causa de la seva omnipresència en aquesta nova via de consum: cinema, ràdio, televisió, etc. A tot això, Vilatoro (2003: 158) hi afegeix que hi ha hagut un important desplaçament de la paraula cap a la imatge, però tanmateix es poden complementar, ja que la imatge facilita il·lustrar la descripcions mentre que la paraula permet explicar conceptes més abstractes. Ara bé, segons Mira (2003: 16), s'ha desvalorat el fet de parlar en públic, acció que abans era considerada un art, d'aquí que en la cultura antiga s'ensenyàs retòrica, oratòria, etc. Però avui dia, parlar en públic ja no es considera una acció artística atès que qualsevol ho pot fer gràcies al paper de la democràcia. Així doncs, la tècnica de "parlar bé" es pot trobar en perill de desaparició si no es cuida de manera adequada (Mira, 2003: 23). És en aquest context, el

d'una era tecnològica, en què emergeix el concepte de segona oralitat. El fet que aquest sintagma nominal disposi d'un ordinal (segona) que acompanyi el substantiu implica l'existència, per oposició, d'una altra oralitat i per consegüent una diferenciació entre conceptes. En aquesta línia Guifreu (2003: 138) defineix l'oralitat primària com "l'oralitat d'aquella cultura que no coneix l'escriptura" (Guifreu, 2003: 139) en contraposició a oralitat secundària, que és definida com "oralitat que es dona a través del telèfon, la ràdio, la televisió, etc. que depèn de l'escriptura perquè pugui existir" (Guifreu, 2003: 139). A més, cal afegir que aquesta llengua, usada i difosa en els mitjans de comunicació, segons Calafat (2007: 55) té la intenció de simular espontaneïtat. Això implica que cada mitjà triï la seva segona oralitat, per a la qual cosa recorren a la consulta o a la creació de llibres d'estil i, inevitablement, es generen diferències entre dos mitjans (com puguin ser l'ús de geosinònims, neologismes de creació vs. manlleus, etc.

L'aparició de les noves vies de comunicació audiovisuals, en què l'oralitat té una importància cabdal, ha generat la necessitat d'usar una llengua estàndard, comuna i entenedora per a tota la comunitat lingüística. El català ja disposava d'un codi normatiu i cohesionat en l'àmbit escrit des de 1913, però no va ser fins el 1990, arran de la Llei de Normalització Lingüística de 1983, que l'Institut d'Estudis Catalans proposà un estàndard oral (*Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana*). Tanmateix, com és sabut, el català ha estat una llengua en contacte amb el castellà històricament, fet que sovint és perceptible en l'oralitat però no en l'escriptura, tal com assenyala Vallverdú (2003: 48). Aleshores, la norma és rígida en els canals escrits però, en canvi, no és tan sòlida en els mitjans orals, succés que l'autor associa a la dicotomia arbitrària que s'ha establert entre escrit/formal i oral/informal.

Per tant, la rigidesa de la norma és prou fixa en els canals escrits però, en canvi, trontolla en els mitjans orals, succés que Vallverdú (2003: 47) associa a la dicotomia arbitrària que s'ha establert entre escrit/formal i oral/informal. Ara bé, en l'espectre d'ofertes que es pot trobar en un canal de televisió, es pot percebre com els programes de telenotícies han concebut la llengua estàndard com el model lingüístic més apte per difondre informació, atès que són espais dotats d'una certa formalitat. Per exemplificar aquesta afirmació, Vallverdú (2003: 48) descriu els trets lingüístics i les restriccions de TV3 dels registres més formals: respecte de la normativa amb relació als pronoms febles, opció per un estàndard central i ús de fórmules

mediàtiques (difusió i popularització de termes nous). Pel que fa a les restriccions lingüístiques d'aquest mitjà de comunicació, se centra en aspectes fonètics, morfològics, sintàctics i lèxics. Amb relació a la fonètica, (autor 4) diu que es permeten fenòmens com les elisions (*anem > nem*) i ioditzacions (*palla > [paia]*). En canvi, es restringeix el ieisme (*lluna > *[iuna]*). En l'àmbit de la morfologia, generalment s'opta per les formes que són normatives, ara bé, també es poden incloure fórmules col·loquials si el context ho permet (per exemple *saber/sapiguer*). Pel que fa als aspectes sintàctics, és l'àmbit en què els solecismes són més difícils de corregir atès que hi ha una influència important de la llengua oral espontània (juxtaposicions, repeticions, elisions, etc.). Davant aquesta situació sorgeixen dues tendències: o bé respectar la normativa, o bé atenuar determinats trets de l'oralitat per tal que el missatge sigui el més comprensible possible. Finalment, l'apartat del lèxic és el més restrictiu, ja que no s'admeten dialectalismes (escombra en lloc de granera), ni barbarismes ni tecnicismes per així evitar confusions.

Així doncs, TV3, tal com indica Vallverdú (2003: 54), restringeix els trets de la llengua col·loquial i respecta les normes de la llengua en aquells programes que són de caire més formal. No obstant això, Montserrat (2007: 40) destaca dos meteoròlegs d'aquesta mateixa televisió, Alfred Rodríguez i Mònica López, per la seva manera de divulgar informació. Els programes de meteorologia són carregats de terminologia tècnica que pot dificultar-ne la comprensió, però aquests dos presentadors trobaren la manera d'equilibrar el lèxic científic, vinculat a la física, geologia, geografia, etc., amb el lèxic popular, més proper a les parèmies, les dites o els refranys. Amb aquest equilibri terminològic trobaren una estratègia de comunicació que els permetia explicar la informació de manera íntegra, completa i precisa sense haver de renunciar a la riquesa expressiva ni al detallisme de la ciència. És a dir, inauguraren una manera de presentar el temps que manifestava una convivència entre formes especialitzades i formes populars, sempre amb un cert equilibri. La problemàtica i la polèmica amb relació a la llengua no neix únicament en els programes de telenotícies, de tertúlies ni de meteorologia, sinó que també neix a l'hora de crear un argot per a un programa de ficció. Toni Soler (2003: 180) defensa que el català és una llengua apta per fer humor, per aquesta raó ha de ser natural, correcta i realista. No s'ha d'allunyar del carrer atès que és la realitat que representa. No obstant això, Martí (2003: 208) exposa que els joves opten pel castellà ja que el català col·loquial no disposa de formes recognoscibles a causa de la pressió

normativa i la interferència del castellà. La gent del carrer no diu *fotre*, sinó *joder*. Per tant, el dilema que presenta Martí (2003: 194) és sobre el fet que la televisió s'ha d'acostar al carrer o si, per altra banda, és el carrer que s'ha d'acostar a la televisió. La solució que aquest autor proposa és que la llengua catalana ha de servir per representar la realitat catalana, per tant, la televisió ha de potenciar l'argot.

Tot i això, Calafat (2020) demostra en el seu article *El centre i la perifèria de la llengua catalana als llibres d'estil: Catalunya i les Illes Balears* que la realitat televisiva és ben diferent. En aquest estudi, l'autora analitza tres llibres d'estil (*Llibre d'estil de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals*, *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits* i *Llibre d'estil d'IB3*) per estudiar fins a quin punt el castellà influeix en els recursos expressius dels mitjans de comunicació en la varietat diafàsica. Les conclusions són que hi ha una certa tolerància cap a l'hispanisme quan es tracta d'un context informal i/o de ficció. D'aquesta manera, segons Calafat (2020), l'és *Adir*, que es guia pels paràmetres del *Llibre d'estil de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals*, marca com a correctes (tot i que adverteix que no són normatives) les següents expressions: *endollar* (com a sinònim de "tenir bo"), *cutre*, *tancar els ulls* (no cloure), *passar* (afluixar-se), *barco*, *gorro*, etc. A més, assenyalava algunes formes genuïnes com «inadequades» (paraules excessivament formals o arcaïtzants), com per exemple *quelcom*, *àdhuc*, *romandre*, *hom*, *llur*, etc. i d'altres com «abusives» (paraules que es fan servir de manera abusiva o estereotipada), com per exemple *cercar*, *anit*, *dempeus*, *llar*, *escaig*, etc. Paral·lelament a aquesta classificació, mots com *calbo*, *bolso*, *brillo*, *a sac*, *follar-se*, *tonto*, *disfrutar*, etc. són acceptats dins un ús informal. Pel que fa al *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits*, Calafat explica que l'ús que fa aquest llibre d'estil de la sinonímia afavoreix l'existència d'illes perifèriques, atès que aquest recurs esdevé una marca simbòlica de cada regió. Per tant, recórrer a sinònims no nodreix la varietat funcional, sinó que la delimita, ja que aquest llibre d'estil marca que la sinonímia s'ha de seguir en funció de la seva distribució territorial. Per exemple (pàg 77) "A Mallorca utilitzarem la forma *forqueta* i a Menorca *forquilla*". Aleshores, davant aquesta realitat, Calafat conclou que les illes perifèriques impedeixen la sinonímia com a recurs estilístic, i així ho marca *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits*. D'altra banda, Calafat també ha identificat com els castellanismes són prou tolerats en el *Llibre d'estil de la Corporació Catalana de Mitjans*

Audiovisuals quan es tracta de ficció, humor o informalitat, i com algunes formes pròpies de la llengua catalana han estat marcades com abusives o inadequades.

Concretament, pel que fa a la llengua dels mitjans de comunicació audiovisuals de les Illes Balears, Joan Melià (2007) proporciona una anàlisi i una perspectiva sobre com es gestiona la llengua en la televisió pública de les Illes Balears. Així doncs, explica que IB3 hauria de tenir la voluntat reflectir la dimensió real de la llengua catalana i incorporar-hi la realitat lingüística més pròxima sense allunyar-se d'un ús correcte, lliure d'interferències, lliure de pronúncies excessivament locals, lliure de vulgarismes, etc. Com que la llengua dels mitjans, segons Melià, té una gran incidència en la societat, sobretot en els joves, hauria de procurar la conservació de la pronúncia d'acord amb la tradició illenca: /ll/, la distinció entre [s] i [z], les diferents pronúncies de la /x/, la diferenciació entre /b/ i /v/, la neutralització de les vocals àtones (si escau), etc. Aleshores, el model de llengua d'IB3 no hauria de ser monolític, sinó variacional, que abastés la pronúncia, el lèxic i els sinònims de totes les varietats geogràfiques. No obstant això, IB3 no disposa de prou producció pròpia per cobrir tota la franja horària, aleshores, recórrer a la convivència de productes entre televisions (intercanvi, coproduccions o emissions conjuntes) hauria de ser un recurs enriquidor tant per a la llengua com per a la televisió. En canvi, però, la realitat és que una mateixa sèrie està doblada de tres maneres diferents en funció de la televisió que l'emet: IB3, TV3 o Canal 9. A tot això, Melià afegeix que hi ha una manca notable de criteris lingüístics, derivada d'una manca d'assessorament o per la mala selecció de professionals. És per aquest motiu que es poden observar presentadors dins la mateixa cadena que fan servir una llengua correcta i impecable però amb greus problemes de dicció. I alhora es poden trobar presentadors la llengua dels quals és plena d'errades però sense cap problema de dicció.

En aquesta mateixa línia, Bibiloni (2007) fa un anàlisi més profunda i precisa sobre la gestió de la llengua catalana a IB3, a l'hora que mostra una certa concordança amb l'estudi de Melià. Segons Bibiloni, IB3 es proclama com una televisió bilingüe, i així ho demostren les seves estadístiques, en què el català ocupa un 57% de les emissions i el castellà un 43%. Ara bé, l'estudi de Bibiloni també mostra que el català que s'hi usa no és del tot correcte, ni en la pronúncia, ni en la correcció lingüística, ni en els aspectes sociolingüístics, ni en l'ús de l'estàndard. Els percentatges de Bibiloni mostren que un 60% dels presentadors fan una mala dicció (betacismes, *ela bleda*, *ieismes*, no sonorització de /s/ final seguida de vocal, etc.)

Aquestes dades corresponen a aquells presentadors de programes formals la intervenció dels quals és espontània. És a dir, no tenen un discurs preparat. De la mateixa manera, els col·laboradors, els locutors secundaris, els doblatges o la publicitat interna no fan servir un estàndard ajustat al patró normatiu ni a la varietat formal que aquest requereix, atès que la presència de dialectalismes és constant. Pel que fa a la correcció lingüística, se segueix el mateix patró: la llengua és correcta en presentadors que es basen en un text preparat (com els informatius), però és variable en aquells presentadors que, tot i estar emmarcats en un programa formal, la seva intervenció no parteix d'un text escrit sinó de l'espontaneïtat, com el comentarista d'un partit de futbol. En aquest punt, Bibiloni diu que hi ha locutors que sí que mostren una voluntat normativa però que n'hi ha d'altres que es descuiden de la correcció en el català que fan servir. Amb relació als aspectes sociolingüístics, els percentatges mostren que el 70% de presentadors s'adreça en castellà a un castellanoparlant. Un aspecte positiu que remarca l'autor és la pluralitat d'accents de què disposa IB3, tant de les altres illes com d'altres territoris de parla catalana. No obstant això, les conclusions d'aquest estudi mostren que l'ús del català és deficient en tots aquells programes de parla espontània.

Capítol III: context estructural

La planificació lingüística és qualsevol intervenció conscient i sistemàtica en un marc social determinat pel que fa a la forma o les funcions de les varietats lingüístiques (Marí 1999: 94). A aquestes actuacions, realitzades per part de la política lingüística, se li ha de sumar el fet que estan adreçades a acomplir uns objectius determinats per tal de transformar la realitat sociolingüística (Boix/Vila 1998: 275). És així doncs, que darrere l'organització televisiva de les Illes Balears hi ha tot un seguit d'accions, actuacions i preses de decisió amb relació a l'ús de la llengua, per tant hi ha una planificació lingüística. Haugen³ presenta quatre fases pel que fa la planificació d'una llengua:

	Forma	Funció
Societat (planificació de l'estatus)	1. Tria: llengua i comunitat lingüística, varietats, variacions i registres.	3. Aplicació: normalització, convertir la varietat codificada en referencial, instàncies pedagògiques

³ Esquema de Haugen, citat a Boix/Vila 1998: 297.

Llengua (planificació del corpus)	2. Codificació: transcripció gràfica, lèxic i sintaxi.	4. Modernització: desplegament funcional, modernització de la terminologia i desplegament estilístic
-----------------------------------	--	--

- Fase 1, Tria: és on tenen lloc les preses de decisions, és a dir les tries lingüístiques amb relació a la comunitat lingüística, la situació política i les varietats i variacions de la llengua.
- Fase 2, Codificació: és on té lloc la codificació de la llengua. S'hi selecciona el model de transcripció gràfica, el model sintàctic i les tries lèxiques. És el moment en què té lloc s'inicia el procés d'estandardització.
- Fase 3, Aplicació: és el moment en què hi té lloc l'aplicació de les dues fases anteriors a la comunitat lingüística. S'hi normalitza la llengua, la varietat codificada esdevé referencial per a tota el domini lingüístic i es creen mitjans a través dels quals es vehicula aquesta varietat (escoles, mitjans de comunicació, instàncies pedagògiques, etc.)
- Fase 4, Modernització: és el moment en què es duen a terme revisions lèxiques i terminològiques i es modernitza la terminologia a través dels neologismes. És l'etapa en què la planificació se segueix de manera ecolingüística, és a dir, s'estudia la relació de la llengua amb la societat, la relació amb altres llengües, etc.

La primera i la tercera fase de l'esquema de Hauguen tenen relació amb la planificació de l'estatus, és a dir, la posició de la llengua en un marc lingüístic determinat. Incideix directament en la societat. D'altra banda, la segona i la quarta fase es desenvolupen amb relació a la planificació del corpus, per tant, hi ha una intervenció directa en la llengua per tal d'adequar-la a la comunitat lingüística perquè pugui assolir totes les funcions comunicatives i la plenitud d'usos.

El present estudi se centra en la quarta de les fases de Hauguen, concretament, com s'ha dit anteriorment, com es revisen les tries lèxiques i com s'apliquen a la Televisió de les Illes Balears. Primer de tot, però, cal distingir les diferències entre els conceptes de terminologia i lexicologia. En aquest sentit, Cabré (1999: 47) explica que, pel que fa a la terminologia, aquesta considera que el concepte "X" és previ a la seva denominació. Primer té lloc el

concepte i aquest després es realitza en forma de terme. L'ús principal de la terminologia es delimita en dominis d'especialització. Així doncs, el seu ús és el d'identificar i explicar parts d'una realitat especialitzada. D'altra banda, la lexicografia no concep el significat de "Y" si aquest no es troba vinculat a la paraula. La paraula és aquella unitat que fa referència a un element de la realitat no especialitzada. Aleshores, terme i paraula no resulten sinònims, sinó que cadascun té matisos diferents. Pel que fa a la creació terminològica, aquesta s'aconsegueix a partir dels mètodes de què disposa la llengua catalana per formar paraules: derivació, composició, sintagmació o a partir de l'alteració semàntica de mots ja existents.

3.1 Els llibres d'estil

L'objectiu dels llibres d'estil és oferir orientacions lingüístiques i estilístiques als professionals de determinades empreses (periodistes, redactors, portaveus, etc.). Ja ho argumenta Solà que diu que "Un llibre d'estil ha de seleccionar, imposar o recomanar les formes que el responsable cregui més adients" (1999: 72). Per tant, pretenen ser una eina que permeti resoldre els dubtes més freqüents, determinar un model lingüístic en concret i cohesionar l'estil morfològic, fonètic i lèxic dels documents emesos per una determinada empresa. Com que cada llibre d'estil depèn de l'entitat que e fa servir, es pot donar el fet que hi hagi diferències pel que fa al mateix aspecte fonètic, morfològic o lèxic per part de dos llibres d'estil diferents. Amb relació a aquest instrument, Drou (2000: 3) assenyala que "Els llibres d'estil són una font d'autoritat lingüística per a molts ciutadans".

5.1 El llibre d'estil d'IB3

El llibre d'estil d'IB3 va ser redactat el 2005, any en què la cadena s'estrenà en el panorama televisiu. El manual, que en el seu moment va ser revisat pel doctor Joan Miralles, catedràtic de filologia catalana de la UIB, tracta diversos aspectes lingüístics i estilogràfics, com per exemple la fonètica, l'article, el substantiu i l'adjectiu, els demostratius, els possessius, els quantitatius, els indefinits, els numerals, el verb, els pronoms, les conjuncions, les preposicions, els adverbis i les locucions i, finalment, dedica un capítol a «vocabulari general». El focus d'interès del present estudi rau en aquest darrer capítol, atès que és el que tracta les qüestions lexicogràfiques. En la introducció (pàg. 15-19), es fa esment en quines són les

formes lingüístiques que el *Llibre d'estil d'IB3* ha considerat adient incorporar en les seves pàgines. Per tant, s'explica que "s'han admès aquelles formes fonètiques, morfosintàctiques i lèxiques pròpies de cada un dels parlars baleàrics acceptades per la normativa i que gaudeixen de prestigi i tradició. Això no vol dir, però, que es rebutgin variants més habituals en els altres parlars catalans" (pàg. 15). Després de fer referència a la variació geogràfica, es fa esment a la variació de registre, de la qual s'especifica que el model lingüístic s'ha de distingir en funció de la formalitat o informalitat de cada registre, tot i que la llengua ha de ser sempre correcta (pàg. 16). Pel que fa als programes de màxima formalitat, com informatius o reportatges, el llibre d'estil proposa un model d'un registre elevat. Es recomana l'article literari i evitar fenòmens fonètics com l'elisió final de la -a en paraules esdrúixoles acabades en -ia. Així mateix, admet les formes fonètiques pròpies de cada parlar sempre que siguin genuïnes. Amb relació als "programes oberts a un major grau d'espontaneïtat", es permet la presència dels trets propis dels parlars de les Illes que la normativa admet en un registre no formal. Per tant, el fenomen fonètic abans esmentat o l'ús de l'article salat tenen cabuda en aquest context.

Tot seguit, en el capítol I, "Característiques generals del llenguatge periodístic" (pàg. 21-24) s'especifica que la llengua usada en un mitjà de comunicació audiovisual és adequada si els espectadors la reconeixen com a pròpia i coincideix amb les normes d'ús tradicional. En aquesta línia, es diu que cal evitar no només les formes que s'allunyen de la normativa sinó també les que s'allunyen de l'estàndard de masses. És a dir, no s'han de fer servir les formes que no són normatives ni les formes que són arcaïtzants o tecnicismes, sinó que és preferible «tendir a usar mots freqüents» (pàg. 21). A continuació, l'obra presenta una taula per tal d'il·lustrar aquestes tries:

En comptes de	És preferible
Àdhuc	Fins i tot
Aital	Tal
Ambdós	Tots dos, els dos
Car	Perquè
De bell antuvi	D'entrada
En el decurs de	Durant
Ensems	Alhora

Palesar	Demostrar
Hom	(diverses opcions en funció del context)
Llur, llurs	El seu, la seva, els seus, les seves
Nogensmenys	No obstant això
Puix que	Perquè
Proppassat	Passat
Propvinent	Vinent
quelcom	Res, qualche cosa, alguna cosa

El capítol IV, titulat “Vocabulari general” és el que es dedica al lèxic i als dubtes que se’n puguin derivar. A partir de la pàgina 139 fins a la 190, es presenta una llista d’aproximadament 340 paraules ordenades alfabèticament que inclouen una determinada informació. Aquesta determina si el mot en qüestió és correcte però s’usa amb una semàntica incorrecta, per exemple, *abonar*. D’aquest verb, el manual diu que no es pot fer servir en termes d’agricultura, és a dir, amb el sentit d’adobar, fertilitzar o femar la terra, atès que la seva semàntica està lligada a la idea de “satisfer el preu d’una cosa”. D’altra banda, si la paraula que es consulta conté un asterisc a l’inici, significa que és incorrecta perquè prové del castellà, i per tant no s’ha d’usar en cap cas. Per exemple, es pot trobar **abogat* i tot seguit les formes correctes; *advocat, misser*. Així doncs, la informació que proporciona el *Llibre d’estil d’IB3* quant al lèxic es divideix a partir dos criteris: d’una banda aquells mots que en català són correctes però que per influència del castellà se’ls atribueix un altre significat (*tràfic, trànsit, bossa, borsa, cessar, destituir*, etc.), i d’altra banda aquelles paraules que són incorrectes pel fet de ser barbarismes (*abarcar, adelantar, aliviar, amortiguar*, etc.). Del total d’aquestes 340 vocables, hem pogut detectar que, aproximadament, 257 són mots assenyalats com a inadmissibles perquè venen del castellà, mentre els 83 restants són incorrectes si se’ls atribueix un significat que no és el genuí. Tenint en compte que a la introducció del llibre d’estil es determinava que s’acceptaven totes les formes pròpies de les Illes acceptades per la normativa i que aquestes s’havien de distingir en funció del registre, el manual no dona informació relativa al grau de formalitat de les paraules ni respon preguntes com: si aquelles formes que són correctes però no recollides pel diccionari hi tenen cabuda; quins són els mots arcaïtzants i quins són els «d’ús més freqüent»; i quins termes s’allunyen i quins no de

«l'estàndard de masses», etc. Amb tot això, el capítol IV del *Llibre d'estil d'IB3* aconsegueix més aviat la funció d'un vocabulari de barbarismes que no pas una guia per resoldre dubtes estilístics relacionats amb l'adequació, la formalitat o la correcció. Així doncs, el vocabulari no inclou mots com el de la graella anterior, que poden tenir una variació estilística en funció de l'adequació, sinó que només es recullen paraules que són d'origen castellà i que han arrelat en el parlar de la societat.

No obstant això, hem considerant adient assenyalar que la televisió pública de les Illes Balears no només disposa d'un llibre d'estil paper, sinó que també posseeix, des de 2008, una pàgina web en què s'expliquen una sèrie d'aspectes lingüístics que cal tenir en compte a l'hora de treballar en aquest mitjà de comunicació. Aleshores, aquest portal web (totdret.uib.cat) té la intenció de ser una versió simplificada i digitalitzada, i per tant més accessible, del *Llibre d'estil d'IB3*. A la presentació del web, s'explica que aquestes pàgines són el resultat de la col·laboració entre l'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears i la Universitat de les Illes Balears, amb l'objectiu d'assessorar la qualitat lingüística d'aquests mitjans de comunicació. A més, s'adverteix que aquest format web no pretén divulgar tots els continguts de la gramàtica, sinó que únicament té la intenció de solucionar aquells punts que la normativa no resol o que són aspectes de controvèrsia entre els professionals de la llengua i algunes qüestions específiques de les Illes Balears. Malgrat aquestes intencions, hi ha una nota al peu de pàgina de la presentació que notifica que l'elaboració d'aquest web ha quedat interrompuda atès que el conveni entre IB3 i la Universitat es va anul·lar, tot i que les orientacions que conté la plana continuen en plena vigència. Per aquest motiu, les entrades relatives a *noms propis, convencions, doblatge, ficció pròpia i bones pràctiques* no es poden consultar.

D'altra banda, els enllaços que fan referència a *model de llengua, fonètica, gramàtica i lèxic* sí que són consultables. Pel que fa al model de llengua, s'explica que es parteix de la voluntat de construir una llengua pública normalitzada i equiparable a la resta de llengües europees que són vehicles de cultura. Ara bé, es reconeix l'estat d'anormalitat en què es troba el català en tots els aspectes, provocat per un conflicte històric que ha generat una certa fragmentació i l'absència de tendències unificadores. Partint d'aquestes premisses, es diu que la llengua d'aquest mitjà de comunicació ha de ser principalment funcional, entenedora i viable, sense renunciar la qualitat, la unitat i la genuïtat. Per tant, l'estàndard que es pretén construir

parteix de les formes cultes i tradicionals pròpies, les quals eren formes generals en èpoques anteriors i possiblement serien formes generalitzables avui dia. El criteri de genuïtat és en què s'ha fomentat la redacció del web Tot dret, així doncs, s'ha optat per les formes pròpies i tradicionals de les Illes en front d'aquelles que provenen d'altres indrets del domini lingüístic o que, directament, no són pròpies del català. Per tal de superar la dependència d'un sistema lingüístic aliè, la redacció d'aquest portal web s'ha centrat en l'explotació dels recursos propis del sistema lingüístic català i en la recuperació d'aquells elements que han estat abandonats a causa de la interferència lingüística.

Amb relació als aspectes lexicogràfics, *Totdret* ofereix un enllaç referit al lèxic, en el qual es despleguen diversos subapartats: *criteris generals, sinònims, castellanismes, mots derivats, mots composts, gentilicis, fraseologia, altres aspectes i llista alfabètica*. Únicament hi funcionen el segon, el tercer i el darrer, ja que la resta romanen inacabats a causa dels motius abans explicats. En l'apartat de sinònims, es desglossen un total de 32 mots amb les possibles variants sinònimes que aquests poden tenir. Hi apareixen entre dues i tres formes de les quals s'indica quina és més adequada en funció del context, del grau de formalitat i de l'ús del paraestàndard. Per exemple:

Advocat/misser: en registres formals només usarem *advocat*, no *misser*.

Avi/padri: a les Illes en general són sinònims (a Mallorca se sol dir *padri* i a Menorca *avi*), però si hi ha possibilitat de confusió (atès que *padri* també es refereix al padri de fonts), és recomanable emprar *avi*.

Ca/gos: es poden usar les dues paraules, però *ca* és la paraula generalitzada a les Illes i la preferent.

Cridar/telefonar/trucar: telefonar i trucar són sinònims, però a les Balears preferim *telefonar*, *cridar* no s'admet

Llavi/morro: en registres formals distingirem *llavi* (per a les persones) i *morro* (per als animals); en registres informals es pot dir *morro* també per a les persones, com és habitual a les Illes.

Veí/veïnat/vesí: en els registres formals usarem *veí* (els veïns de Palma) i donarem a *veïnat* el significat de "conjunt de veïns" (la protesta del veïnat); només col·loquialment es pot dir

veïnat d'un veí en particular; també s'admet la forma *vesí*, pròpia del parlar de Menorca i les Pitiüses.

En l'apartat de castellanismes, hi ha un breu text explicatiu que introdueix una llista en què es col·loca la forma genuïna preferida en front de la forma castellanitzant recollida en els diccionaris. El text manifesta que, quan es doni el context en què hi ha disponibilitat de dues paraules per al mateix significat, s'ha d'usar l'expressió genuïna en comptes de la forma derivada de la influència del castellà. Es diu que, si el castellanisme no és habitual ni majoritari a les Illes, tot i ser admès al DIEC, s'ha de rebutjar completament (per exemple *alcalde, burro, buscar, caldo...*). Ara bé, si el castellanisme és d'ús habitual i és inclòs als diccionaris de referència, no es rebutjarà, però es donarà preferència a la paraula més genuïna (per exemple, *corretja* per *cinturó*, *noces* per *boda*, *vaccinar* per *vacunar...*). Quant als castellanismes no recollits en els diccionaris de referència, "no s'han d'usar mai en els nostres mitjans". Tot seguit, l'enllaç ofereix un llistat de 78 paraules en què assenyala les formes lèxiques preferides. Per exemple:

Preferències lèxiques	
Forma genuïna preferida	Forma castellanitzant recollida en els diccionaris
Acabar	Finalitzar
Afer, qüestió, tema	Assumpte
Boicotar	Boicotejar
Cursa, correguda	Carrera
De franc	Gratis
Envit	Repte
Rifa	Sorteig
Surar	Flotar

Finalment, en l'apartat *llista alfabètica* el web exposa un total de 210 paraules (verbs i substantius) amb informació relativa sobre el seu ús: si s'admet o no, si convé recórrer a un sinònim, si és correcte en contextos formals o de quin parlar balear és propi. Alguns dels vocables recollits ja apareixen en els apartats anteriors, tot i això, se n'inclouen molts de nous. Per exemple:

Anorèxic: la forma correcta és anorèctic.

Borratxo: no s'admet; cal dir ebri, gat o begut, segons el registre.

Contestar: preferim respondre.

Marxar: no s'admet com a equivalent d'*anar-se'n*.

Tonto: no s'admet en cap registre.

Quiròfan: no s'admet; cal dir *sala d'operacions*.

Últim, última: preferim *darrer, darrera*.

Vacuna: preferim *vaccí* (producte que s'injecta) o *vaccinació* (fet de vaccinar).

Un cop vists els materials de què disposa IB3, podem concloure que, d'una banda, el *Llibre d'estil d'IB3* no és suficient per respondre els dubtes lexicogràfics que puguin sorgir als treballadors del mitjà de comunicació audiovisual illenc, atès que es limita majoritàriament a exposar tot un conjunt de barbarismes i mots que han patit un canvi semàntic. Ja ho adverteixen Company i Puigrós (2006: 49) en advertir que aquest llibre d'estil actua com una gramàtica i prescriu únicament l'ús correcte de cadascun dels elements que hi incorpora. Aleshores, el seu propòsit de recollir les diverses formes dels parlars de les Illes Balears no s'aconsegueix pel fet que només es limita a corregir i assessorar sobre els castellanismes. No hi ha informació sobre l'ús que s'ha de fer del lèxic segons el context, ni quines són les formes pròpies de cada parlar. A la introducció del llibre d'estil, es banalitzen tot una sèrie de mots per la seva condició arcaïtzant i s'argumenta que s'ha de tendir a "usar mots freqüents" i a "evitar els arcaïsmes, els tecnicismes i el lèxic que s'allunya de l'estàndard de masses". Tanmateix, al vocabulari no apareix aquesta informació, per tant, el treballador no pot destriar què és arcaic, què és un tecnicisme, què és un mot freqüent i què forma part de l'estàndard de masses perquè únicament es dona informació del tipus «correcte i incorrecte». De totes maneres, aquesta llacuna que presenta *El llibre d'estil d'IB3* és corregida pel portal lingüístic *Totdret*. El web, tot i no estar acabat, proporciona la informació que és absent en el llibre d'estil: sinonímia sobre la variació geogràfica, adequació en funció del registre, preferències lèxiques en cas que hi hagi més d'una opció per al mateix mot, i l'admissió o no admissió de determinades paraules. No obstant això, el fet que la plana web resti inacabada resulta un inconvenient perquè no hi ha una compleció total del punt 4 de l'esquema de Hauguen: la modernització i actualització terminològica. Per tant, els neologismes que la

llengua ha desenvolupat des que va finalitzar el conveni no tenen representació en el web. Tot i que encara sigui funcional, hi manquen moltes formes, la qual cosa suposa un determinat grau d'anacronisme. Així doncs, aquestes conclusions es corresponen amb les de Company i Puigogròs (2006: 49), els quals afirmen que :

“El *Llibre d'estil d'IB3*, com tants d'altres, actua com una gramàtica i prescriu l'ús correcte de cadascun dels elements que s'hi inclouen, com per exemple l'apostrofació: convé tenir present que els articles definits i personals s'apostrofen davant les paraules que comencen per vocal o per hac muda [...].”

5.2 El llibre d'estil de la Corporació Catalana de Mitjans de Comunicació

Calafat (2020: 73) assenyala que el *Llibre d'estil de la Corporació Catalana de Mitjans de Comunicació* reparteix el seu contingut entre diverses entitats i portals, tals com la *Guia editorial*, el *Manual d'ús* i l'*ésAdir*. Aquest és l'objecte d'estudi d'aquest treball. Es tracta del portal lingüístic en línia de la Corporació Catalana dels Mitjans de Comunicació, el qual té l'objectiu d'oferir respostes clares i concises als dubtes més habituals que puguin sorgir als treballadors dels mitjans de comunicació d'aquesta associació.⁴ El projecte d'aquest portal lingüístic va començar a desenvolupar-se i a gestionar-se l'any 2003, quan TV3 i Catalunya Ràdio celebraven el seu vintè aniversari. Amb la intenció d'aprofitar els avantatges que ofereix el format en línia, es decidí publicar tots els materials que s'havien estat elaborant durant aquests vint anys per tal de facilitar l'assessorament a les empreses que es guiaven a partir d'aquests criteris lingüístics, tal i com explica la presentació de la pàgina web de l'*ésAdir*. El fet que els continguts estiguin penjats en xarxa facilita que les revisions i les ampliacions siguin més periòdiques que no pas si només estiguessin en format físic. I així ho expressa la presentació del portal web: “Els continguts es revisen i s'amplien constantment, d'acord amb l'actualitat i les necessitats expressives diàries dels nostres mitjans”. Tot i que l'*ésAdir* està destinat principalment als professionals d'aquests mitjans de comunicació, com per exemple redactors, traductors, locutors i dobladors, també obre les portes a tots els professionals d'altres àmbits, com els professors de comunicació, als alumnes universitaris i a qualsevol

⁴ La CCMC inclou: TV3, Canal 33, Canal Super3, Esport3, Canal 3/24, TV3CAT, Bon Dia TV, Catalunya Ràdio, Catalunya Informació, Catalunya Música i ICat.

persona interessada en l'ús de la llengua que fan la ràdio i la televisió catalanes. El propòsit d'aquest portal, segons indica la presentació, “no és imposar una manera d'expressar-se única, sinó establir un marc en què l'expressió lingüística sigui adequada. Per tant sempre caldrà acabar d'ajustar-se a les orientacions que oferim a la situació comunicativa en què s'inscriu cada text”⁵. La intenció és establir uns paràmetres diferenciïn entre allò que és adequat i allò que no és, fet que indica que l'*ésAdir* es basa en criteris de variació diafàsica a l'hora de fer les tries lingüístiques. Per aquest motiu hi ha exemples marcats en negreta, que significa que són recomanables, i exemples marcats en cursiva, que significa que no són aconsellables. Tot i això, es remarca que no s'hi recullen totes les paraules de què disposa el català perquè el portal no té ànima de diccionari ni de gramàtica, sinó que només s'hi representen aquells casos més susceptibles de generar dubtes d'ús, de grafia o de pronúncia. En aquest sentit, les entrades que conté el portal “es vinculen a la informació lingüística d'urgència que pot necessitar un professional de la comunicació”⁶.

Pel que fa al model de llengua a què s'adscriu la CCMC, el portal desplega tota una sèrie d'entrades que fan referència a diversos aspectes lingüístics: *llengua correcta*, *llengua adequada*, *llengua funcional i en evolució constant*, *llengua comuna*, *llengua respectuosa i no discriminadora*, *llengua variada territorialment* i *llengua amb varietat de registres*.

En resum, la CCMC aposta per un “model de llengua correcta que es basa en la normativa vigent”⁷. Per tant, té en compte els criteris de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans i l'Institut d'Estudis Aranès per tal de proporcionar una comprensió lliure de purismes i barbarismes. També es procura “un equilibri entre correcció i adequació perquè la intenció comunicativa sigui eficaç, per això, el llenguatge ha d'acostar-se a la naturalitat, a la senzillesa i adaptar-se als registres”⁸. La CCMC és conscient que la societat i la llengua evolucionen de la mà, per aquest motiu, “la creació de noves paraules i expressions es realitza mitjançant els mecanismes i les regles internes de què disposa la llengua, de tal manera que els manlleus i els calcs es deixen de banda”⁹. La CCMC no té la intenció de “marginar cap grup social ni ofendre ningú”¹⁰, així que una de les bases fonamentals de què parteixen les tries

⁵ <<https://esadir.cat/Presentacio>>.

⁶ <https://esadir.cat/Presentacio>

⁷ <<https://www.ccma.cat/llibredestil/llengua-correcta/3100046/>>

⁸ <<https://www.ccma.cat/llibredestil/llengua-adequada/3100047/>>

⁹ <<https://www.ccma.cat/llibredestil/llengua-funcional-i-evolucio-constant/3100048/>>

¹⁰ <<https://www.ccma.cat/llibredestil/llengua-respectuosa-i-no-discriminadora/3100050/>>

lèxiques és el respecte i la no discriminació. En aquesta mateixa línia de la inclusió, sobre el llenguatge no sexista únicament es fa referència al fet que s'ha tendit a "optar per les formes del masculí genèric plural per referir-se a les persones de manera global, sense especificar-ne el sexe"¹¹. L'expressió dialectal és permesa, per tant, els trets morfològics i fonològics propis del locutor poden usar la llengua que "els és pròpia, lliure de vulgarismes o barbarismes que dificultin la comprensió general de l'audiència"¹². Finalment, la CCMC distingeix tres nivells de formalitat, la llengua dels quals es gestionarà d'una manera o de l'altra en funció del registre. En primer lloc, el nivell de màxima formalitat és reservat per a la informació i l'entreteniment formal (notícies, cròniques, reportatges, veu en off dels narradors de documentals, ficció i publicitat, entrevistes formals, etc.) en què s'usarà "una llengua estàndard, acostada al màxim als usos més comuns i a la normativa"¹³. En segon lloc, la formalitat mitjana inclou intervencions espontànies, debats, entrevistes, monòlegs, etc. en els quals es farà servir "un estàndard amb alguns trets col·loquials en funció del context"¹⁴. Finalment, la formalitat variable resta per a la ficció (sèries, pel·lícules, etc.) en què s'utilitzarà una llengua pseudo col·loquial, és a dir, que incorpora "trets col·loquials per ser versemblant i un nombre limitat de calcs si ho exigeix la versemblança"¹⁵.

El format de la pàgina web de l'*ésAdir* ofereix tot un conjunt d'entrades relacionades amb el tipus d'informació que es desitja consultar, tals com *presentació, model de llengua, gramàtica, lèxic, topònims, noms propis, convencions, doblatge, altres llengües, enllaços externs i últims canvis*. Quant al lèxic, que és el punt d'estudi d'aquest treball, el portal web, que recull un total de 5.511 formes, declina tot un conjunt de subapartats que poden dividir-se en dos tipus en funció de la informació que ofereixen. D'una banda, les subentrades que van de la 2 a la 7 proporcionen orientacions de caire estilístic, de tal manera que allò que s'hi troba és el següent: 2. *Orientacions d'ús [2.1 Ús general, 2.2 Ús informal, 2.3 Ús inadequat, 2.4 Ús abusiu, 2.5 Ús correcte/ús incorrecte, 2.6 No admissible]*, 3. *No recollit al DIEC*, 4. *Recollit al DIEC*, 5. *Estrangerismes: marca tipogràfica (cometes o cursiva)*, 6. *Estrangerismes: femenins i plurals*, 7. *Formació de gentilicis de topònims no generals*.

¹¹ <<https://www.ccma.cat/lilibredestil/llengua-respectuosa-i-no-discriminadora/3100050/>>.

¹² <<https://www.ccma.cat/lilibredestil/llengua-variada-territorialment/3100051/>>.

¹³ <<https://www.ccma.cat/lilibredestil/llengua-amb-varietat-registres/3100052/>>

¹⁴ <<https://www.ccma.cat/lilibredestil/llengua-amb-varietat-registres/3100052/>>.

¹⁵ <https://www.ccma.cat/lilibredestil/llengua-amb-varietat-registres/3100052/>>.

A les Orientacions d'ús (subapartat 2) es desglossen les definicions de les etiquetes de les subentrades 2.1 a 2.6. Així, la CCMC entén les paraules «ús general¹⁶» com aquelles “paraules i expressions que fem servir tant en registres formals com registres informals dels nostres mitjans de comunicació”¹⁷. En segon lloc, «ús informal¹⁸» abasta les “paraules i expressions pròpies del registres informals i contextos col·loquials, pròxims a la llengua espontània”¹⁹. Seguidament, «ús inadequat²⁰» fa referència a les “paraules i expressions excessivament formals o arcaïtzants que sovint no s’adeqüen a les necessitats comunicatives del context en què es fan servir”²¹. En quart lloc, «ús abusiu²²» engloba les “paraules i expressions que s’usen gairebé de manera exclusiva estereotipada en lloc d’altres formes que no convé oblidar”²³. Tot seguit, «ús correcte/incorrecte²⁴» s’usa per marcar les “paraules i expressions el significat del qual no és precís o no és el pertinent”²⁵. Finalment, l’etiqueta «no admissible²⁶» és per a aquelles “paraules i expressions que no apareixen al diccionari normatiu i que són descartades en qualsevol context comunicatiu dels mitjans de la CCMC”²⁷. Són marcades amb un asterisc. Aquestes orientacions d’ús poden anar marcades amb tres etiquetes que els proporciona informació addicional. Així doncs, tot seguit al mot que es consulta, s’hi pot trobar «No recollit al DIEC», «Recollit al DIEC» i «Cometes o cursiva». La primera etiqueta explica que és una paraula que l’*ésAdir* admet tot i no ser recollida pel diccionari de l’Institut d’Estudis Catalans. La segona informa que es tracta d’un mot admès pel portal lingüístic i que posteriorment fou recollit pel DIEC en la segona edició. La tercera i última designa aquelles paraules que han de ser escrites amb una marca tipogràfica, ja siguin cometes o cursiva. Val a dir que, com que el total de mots que es recullen supera els 5.000, el portal lingüístic marca amb símbols diferents els mots d’ús general, per als quals fa servir una etiqueta verda amb una fletxa. D’altra banda, assenjala amb un triangle groc amb un signe exclamatiu dedins els mots d’ús informal, inadequat, abusiu i correcte/incorrecte. Els mots no admissibles són

¹⁶ 4.023 mots marcats com a ús general.

¹⁷ <<https://esadir.cat/lexic/usgenrest>>.

¹⁸ 306 mots marcats com a ús informal.

¹⁹ <<https://esadir.cat/lexic/usgenrest>>.

²⁰ 23 mots marcats com a ús inadequat.

²¹ <<https://esadir.cat/lexic/usgenrest>>.

²² 118 mots marcats com a ús abusiu.

²³ <<https://esadir.cat/lexic/usgenrest>>.

²⁴ 180 mots marcats com a ús correcte/incorrecte.

²⁵ <<https://esadir.cat/lexic/usgenrest>>.

²⁶ 786 mots marcats com a no admissibles.

²⁷ <<https://esadir.cat/lexic/usgenrest>>.

marcats amb una creu vermella. Per tant, amb aquest recurs l'ésAdir apel·la la visualitat mitjançant símbols per facilitar i agilitzar la consulta dels mots.

D'altra banda, la subentrada 8 esdevé una espècie de vocabulari que té en compte diversos camps semàntics relacionats amb l'actualitat, tals com: 8.1 Alimentació, 8.2 Coronavirus, 8.3 Crisi climàtica, 8.4 Esports [8.4.1 Atletisme, 8.4.2 Ciclisme], 8.5 Informacions electorals, 8.6 Judici del procés, 8.7 La Marató [8.7.1 La Marató 2014: malalties del cor, 8.7.2, La Marató 2015: diabetis i obesitat, 8.7.3 La Marató 2016: ictus i lesions medul·lars i cerebrals traumàtiques, 8.7.4 La Marató 2017: malalties infeccioses, 8.7.5 La Marató 2018: càncer, 8.7.6 La Marató 2019: malalties minoritàries, 8.7.7 La Marató 2020: coronavirus], 8.8 Litúrgia catòlica, 8.9 Loteria, 8.10 Manga, 8.11 Moda i parament de casa, 8.12 Música, 8.13 Nadal, 8.14 Renda, 8.15 Sanfermines (sic), 8.16 Successió reial, 8.17 Visita papal. Amb relació a la distribució del lèxic dins aquests subapartats, la majoria està organitzat alfabèticament en llistats que, a més d'oferir la informació esmentada abans, també en proporcionen la definició, la traducció al castellà i tota una sèrie d'anglicismes i castellanismes que no són recollits al DIEC.

Alimentació		
Nom	Etiquetes	Definició
Al buit	Ús general No recollit al DIEC	Envasat sense aire
Bàrman	Ús general Recollit al DIEC	Adaptació de l'anglès <i>barman</i> . Persona que serveix còctels i altres begudes en un bar o establiment especialitzat.
Mojito	Ús general No recollit al DIEC	Beguda cubana que es prepara amb una barreja de rom, suc de llimona, aigua, gel i sucre
Esports		
Cruyffista	Ús general No recollit al DIEC	Relatiu a Johann Cruyff Seguidor de Johann Cruyff
Driblar	Ús general	Esquivar els contraris mentre amb la pilota sense perdre'n el control

Fer misto	Ús informal	1. en futbol, xutar malament de manera que la pilota surt sense potència 2. en relacions sexuals, pèrdua de l'erecció (cast.: gatillazo)
Música		
Merengue	Ús general No recollit al DIEC En cometes o cursiva	1. En música, ball d'origen antillà semblant a la samba. 2. En futbol, seguidor del Reial Madrid
Playlist	Ús general No recollit al DIEC	Anglicisme equivalent a llista de reproducció
tablao	Ús general No recollit al DIEC En cometes o cursiva	Escenari dedicat al cant i ball flamencs.

No obstant això, no tots els subapartats disposen el lèxic en forma de llistat, atès que únicament es pot trobar d'aquesta manera en *Alimentació, Esports, Manga i Moda*. Aquests compten amb un cercador de paraules que en facilita la recerca, ara bé, la resta de subentrades tenen aquesta eina. El format més comú és aquell que es pot trobar en *Coronavirus, Crisi climàtica, Marató 2014-2020, Litúrgia catòlica, Nadal, Successió reial i Visita papal*, els quals estan organitzats en forma de fitxes ordenades alfabèticament. La capçalera vermella d'aquestes conté el mot en qüestió i sota se'n proporciona la definició i la informació relativa a les orientacions d'ús. Per exemple:

Mort sobtada
Mort que sobrevé de manera imprevista, dins de la primera hora des del començament dels símptomes. Entre la gent jove, pot ser d'origen genètic o hereditari.
És incorrecta la forma <i>*mort súbita</i>

Les entrades referides a *Atletisme, Ciclisme, Loteria, Renda, Sanfermines i Judici del procés* també canvien de format, ja que ofereixen dues columnes; la primera amb el mot en castellà,

la segona amb la traducció al català i, en alguns casos, una tercera que en dona una definició. En aquests subapartats no es dona informació sobre les orientacions d'ús. Per exemple:

Castellà	Català	Definició
Aforo (de la sala)	Capacitat/cabuda	
Capote	capot	
¡A sus puestos!	Als vostres llocs!	Expressió per donar sortida als corredors
Rodillo	Corró	
Sudadera	Dessuadora	
Rebelión	Rebel·lió	
Sedición	Sedició	

Pel que fa a, *Informacions electorals* compta amb una estructuració similar a l'anterior, però divergeix en el fet que només s'ofereix l'expressió en català, una exemplificació i una nota que n'adverteix els usos incorrectes. Per exemple:

Expressió	Exemple vàlid	Nota
Urna	Aquesta és l'urna on votarà el líder del partit X.	S'apostrofa: l'urna, no *la urna.
Postelectoral	Pactes postelectorals.	Sense guionet: *post-electoral.
Necessitar	El partit X necessita tres escons més	No *precisar.

Contràriament al *Llibre d'estil d'IB3*, l'*ésAdir* s'allunya de l'essència i de la metodologia d'una gramàtica prescriptiva i s'acosta més al propòsit d'una guia d'estil: orientar i resoldre les qüestions estilístiques que puguin resultar d'una forma. El total de formes lèxiques que recull el portal lingüístic és de 5.511, per a la qual cosa s'ha habilitat un cercador que en facilita les consultes. En cas que es vulgui fer una consulta manual, la subentrada número 1, *Totes les orientacions*, desplega un llistat de 110 pàgines, ordenat alfabèticament, que inclou tots els mots i expressions consultables. D'altra banda, si allò que interessa és una recerca més afinada, hi ha la possibilitat d'accedir directament al tipus de mot que es vulgui consultar, ja

sigui o bé per interès orientatiu (2. *Orientacions d'ús*) o bé per interès semàntic (8. *Vocabulari*). Un punt en què divergeix aquest portal amb el d'IB3 és que l'*ésAdir* no dedica cap apartat a la sinonímia, per la qual cosa les orientacions estilogràfiques relacionades amb les varietat geogràfica o dialectal no és tenen presents. Ara bé, val a dir que l'apartat referent al model de llengua fa referència al fet que s'accepten les formes fonètiques i morfològiques d'altres territoris catalanoparlants sempre que no siguin localismes, però no esmenta què fer amb les formes lèxiques. Per tant, podem interpretar això com un punt dèbil atès que no respon els dubtes associats al lèxic dialectal, tot i que el manual d'ús es defineix pel fet de contenir una llengua variada territorialment. Una altra qüestió que convé ressaltar i que ja detecta Calafat (2020) és el fet d'emmarcar com a inadequats o abusius una sèrie de mots que encara són vius en la comunitat lingüística catalana, com per exemple: *cloure*, *llur*, *ambdós-ambdues*, *quelcom*, *romandre*, *fruir* o *gaudir*. També, sota l'etiqueta «ús informal» és per on hi tenen entrada els mots provinents de la interferència amb el castellà: *a tota merda*, *alfombra*, *bolso*, *calbo*, *carinyo*, *corre's*, *cutre*, *despedir-se*, *follar-se*, etc. Per tant, el fet que aquest llibre d'estil classifiqui formes com *cloure* o *llur* com a abusives o inadequades i reservi *bolso*, *calvo* i altres calcs lèxics i morfològics del castellà per a usos informals, segons Dressler (1987: 94), consolida el procés de naturalització de les formes pròpies de la llengua dominant i la dinàmica sociolingüística del semiparlant amb una competència gramatical i lèxica molt restringida.

Capítol IV: anàlisi lèxica de *El llibre d'estil d'IB3* i de *l'ésAdir*

Un cop vist què diu la teoria dels llibres d'estil d'IB3 i de *l'ésAdir*, cal veure com és aplicada a la pràctica per tal de determinar les correspondències i les dissimilituds que es puguin donar entre allò que dicta llur llibre d'estil i allò que es realitza davant la càmera. Per dur a terme aquest capítol, hem decidit d'analitzar i comparar dues emissions de cada televisió que s'emmarquin: una, dins el registre formal escrit com ara el telenotícies; i l'altra dins el pseudocol·loquial, amb oralitat mitjana i alta, com per exemple, les tertúlies i les sèries de ficció. L'anàlisi se centra en el lèxic que s'utilitza i el grau d'ajustament al llibre d'estil. Quant a *Cinc dies* d'IB3, la mostra d'anàlisi es fa sobre una hora de les tres que té el programa. Per altra banda, hem analitzat dos capítols de *Polònia* i ens hem ajustat a l'hora d'anàlisi. Cada

capítol d'aquest programa és de mitja hora de durada. D'aquesta manera, tots els programes analitzats corresponen a la mateixa durada

4.1 Programes d'IB3: Notícies migdia i Cinc dies

Com a programa que respon a la màxima formalitat, és a dir, a l'oralitat baixa, hem decidit d'analitzar l'espai informatiu d'IB3. Atès el fet que els programes d'aquest espai segueixen el mateix model, n'hem triat un aleatòriament. Analitzam, per tant, l'emès el migdia de dia 4 de juny de 2021.

En general, s'adequa a les exigències del registre formal, tot i que hem estat capaços de detectar-hi algunes qüestions gramaticals, més enllà del lèxic. És el cas d'una ena epentètica (*an aquesta*), la sonorització de la segona essa del mot *desglossar* (*desglo[z]at*), la elisió de la /g/ en el verb *augmentar* (*augmentat*) i l'absència d'alguns pronoms en oracions que els exigeixen, com per exemple *què (en) diu el sector turístic?* Tanmateix, aquests fenòmens, tret del darrer, han estat produïts per reporters que informen des del carrer, per tant, el seu grau d'espontaneïtat és major que el dels presentadors del plató. Pel que fa al lèxic, en general també se segueix una coherència amb relació a les pautes del llibre d'estil, tot i que hem observat alguns mots o expressions que no s'hi ajusten o que són desatesos en el manual. És el cas de *mascareta*. Ni el llibre d'estil ni el web no proporcionen informació que faci referència a aquest substantiu. El DIEC²⁸ només admet màscara amb el sentit de "Careta per a amagar, protegir o medicar la cara o per a administrar narcòtics" Per tant, el diccionari només aprova *màscara* com a element pertanyent o relatiu a la medicina o la farmàcia. Contràriament, l'*Adir* accepta *mascareta* com a «ús general» en l'àmbit mèdic, tot i que informa que no és recollit al DIEC. Un altre mot que mostra discordances entre l'ús que en fa la reportera i el llibre d'estil és *alcalde*. Recordam que el web *Totdret* explica que s'han de rebutjar els castellanismes que no són generals a les Illes tot i ser admesos als DIEC i com a exemples posa *alcalde*, *burro*, *buscar* i *caldo*. En aquest cas, es pot comprovar com la periodista, que informa des del carrer, no s'ha ajustat als criteris d'estil de la cadena.

28

<<https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=màscara&AllInfoMorf=False&OperEntrada=0&OperDef=0&OperEx=0&OperSubEntrada=0&OperAreaTematica=0&InfoMorfType=0&OperCatGram=False&AccentSen=False&CurrentPage=0&refineSearch=0&Actualitzacions=False#>>.

Paral·lelament, un terme que en aquests últims dies ha estat prou usat és *vacunació* i els possibles derivats. Aquest és recollit en la llista d'exemples que ofereix la pàgina web, la qual exposa que es donarà preferència a la forma genuïna d'aquell castellanisme que sigui habitual i inclòs als diccionaris, com per exemple per exemple, *corretja* per *cinturó*, *noces* per *boda*, *vaccinar* per *vacunar*. Val a dir que el web no en rebutja l'ús, però sí que recomana la forma pròpia del català. En aquest cas, tant els presentadors que informen des del carrer com els que ho fan des del plató fan servir les formes *vacunació*, *vacunar* i *vacuna*, per tant, obvien les recomanacions de *Totdret*. No obstant això, en altres informatius s'ha pogut sentir el terme *vaccinació*, no exempt de polèmica, però en el que hem analitzat nosaltres només s'ha usat la forma *vacunació*. La llista alfabètica de *Totdret* determina que *número* només es pot usar si és per fer referència a un objecte situat ordenadament en sèrie, però no per expressar una quantitat. Malgrat aquesta norma, hi ha un cas en què una presentadora de carrer realitza l'oració *el número de dies que [...]*, la qual s'allunya de la normativa que proposa el web. Pel que fa a *dematí*, aquest terme no és admès en cap cas, ja que únicament es pot fer servir el substantiu *matí* o la locució *de matí*, però la forma que ha fet servir la presentadora del plató és completament rebutjada pel llibre d'estil d'IB3. Hem observat que el mot per referir-se a la pràctica, en general de caràcter juvenil, de consumir alcohol en un espai públic presenta dues variacions; d'una banda *botellot* i per l'altra *botellada*. Ambdues formes són usades indistintament pels dos presentadors que informen des del plató, però no hi ha constància d'aquest terme ni en el *Llibre d'estil d'IB3* ni en *Totdret*. *L'ésAdir* sí que recull aquestes dues variants i, a més, n'afegeix una tercera: *botelló*. En aquest web són marcades amb l'etiqueta de «ús general» i s'adverteix que cap de les tres formes és acceptada al DIEC. A l'hora d'usar-ne una, *l'Optimot* recomana fer servir *botellada* o *botellón* (en cursiva), tot i que cap de les dues sigui normativa. Amb relació a *Covid*, els presentadors usen aquest substantiu amb el gènere que li correspon, és a dir, en femení (la Covid). Ara bé, aquesta informació no es proporciona en les guies d'estil d'IB3, per tant hem detectat una llacuna pel que fa a aquest mot, atès que no hi és present. Contràriament, *l'ésAdir* sí que dona dades sobre l'ús d'aquest terme. Una altra expressió que ens ha generat dubtes pel que fa al seu ús és *donar el sus*. Aquesta no és recollida ni al *Llibre d'estil d'IB3*, ni a *Totdret*, ni a *l'ésAdir*, ni al *Termcat*. *L'Optimot* la recull com a una interjecció en castellà i el *DCVB*²⁹ la defineix com:

²⁹ <<https://dcbv.iec.cat>>.

“Usat com a interjecció (*sus!*) serveix per a incitar algú a moure's, a anar avant, a anar-se'n d'un lloc” i “Crit amb què es dona als corredors d'una cursa el senyal de començar a córrer” Més enllà d'aquestes dades, no hi ha cap informació relativa al tipus de registre en què s'ha d'usar. En la part final dels informatius, s'ha dedicat una estona per parlar de *el medi ambient* atès que n'era el dia mundial. El web *Totdret* dicta que per referir-s'hi, no s'ha d'usar aquest sintagma nominal sinó que tan sols el substantiu *ambient*. Per tant, hauria de ser *Dia Mundial de l' Ambient*, ara bé, els informatius no n'han omès el *dia* i han conservat el sintagma nominal complet.

Pel que fa al programa *Cinc dies*, el qual el *Llibre d'estil d'IB3* l'emmarca com «programes oberts a un major grau d'espontaneïtat», hem analitzat el que es va emetre el 4 de juny de 2021. L'ús de la llengua que els presentadors fan en *Cinc dies* evidencia que es tracta d'una emissió de grau de formalitat baixa. Hem pogut detectar-hi l'alternança, arbitrària, de l'article salat i literari, formes com *vos* i *noltros*, l'intercanvi (també arbitrari) entre les formes pronominals *es* i *se*, *gracis* i manca de pronominalitzacions en verbs com *anirem* i *accedir*. En general, però, se segueix la normativa tot i que no es faci un ús complet de l'estàndard. Pel que fa al lèxic, hem comprovat que en aquest programa hi ha més aspectes a comentar que no en l'informatiu. La primera qüestió amb què ens hem trobat tot just engegar el programa és el verb *xerrar*. *Totdret* determina que aquesta forma s'ha de fer servir per referir-se a “parlar molt, inoportunament o sense substància”, no amb la intenció d'expressar els pensaments mitjançant paraules. Així que aquest verb s'usa amb una semàntica que no és l'adequada de manera que no se segueixen les recomanacions del llibre d'estil. *Cinc dies* disposa de periodistes que informen des del carrer, un dels quals fa servir el terme *llar*. El mot és correcte i s'usa adequadament, ara bé, en el moment de consultar què en diu el llibre d'estil o el portal web hem observat que únicament es recull *habitatge* tot i fer referència a la mateixa semàntica³⁰: “casa que hom habita amb els seus” i “Casa, part de la casa o pis, apta per a habitar-hi”³¹. En aquest cas, el problema no rau en l'ús correcte o incorrecte que

30

<<https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=llar&AllInfoMorf=False&OperEntrada=0&OperDef=0&OperEx=0&OperSubEntrada=0&OperAreaTematica=0&InfoMorfType=0&OperCatGram=False&AccentSen=False&CurrentPage=0&refineSearch=0&Actualitzacions=False#>>

31

<<https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=habitatge&AllInfoMorf=False&OperEntrada=0&OperDef=0&OperEx=0&OperSubEntrada=0&OperAreaTematica=0&InfoMorfType=0&OperCatGram=False&AccentSen=False&CurrentPage=0&refineSearch=0&Actualitzacions=False#>>

en pugui fer el locutor, sinó en la llacuna del llibre d'estil amb relació a aquest mot i a la seva sinonímia. Trobam la mateixa problemàtica en el terme *teletreball*. Els presentadors l'usen amb freqüència, però a l'hora de consultar-lo al llibre d'estil o al web no apareix representat. En aquest cas, l'*ésAdir* sí que el recull, i el marca com a «ús general» tot i que no es trobi en el DIEC. Per tant, veim una altra llacuna en un mot que ha esdevingut productiu i prou usat a causa de la pandèmia. En una ocasió, la presentadora fa servir *repte*, però si se cerca aquest terme a *Totdret*, es pot comprovar que s'encasella dins la columna «forma castellanitzant recollida en els diccionaris» i que la «forma genuïna preferida» és *envit*, de tal manera que es genera una descoordinació entre el manual i el presentador. El mateix passa amb *regidora d'hisenda*, atès que el web dicta que és preferible la forma *finances* en lloc de *hisenda*. Novament, torna a aparèixer *botellot*, aparegut ja anteriorment, malgrat que en aquesta ocasió només s'usa amb una forma. Un altre cas de discordança entre manuals i periodistes és el terme *aforament* per referir-se a la capacitat o cabuda d'un espai. Es tracta d'una errada semàntica, segurament provocada per la influència del castellà, atès que s'atribueix un significat aliè a un mot que ja disposa una altra semàntica. Així doncs, recordam que en català, i segons el DIEC³², el terme *aforament* s'usa per fer referència a “La mesura del volum d'un fluid que passa per una conducció, un curs d'aigua” o “Mesurament de la intensitat de trànsit en una via pública” L'*ésAdir*³³ recull aquest significat de forma errònia: “Sinònim de cabuda o capacitat d'un local” tot i que adverteix que aquest ús no és recollit al DIEC. Finalment, un altre cas que pot generar dubtes és el terme *misser*. En aquest programa es fa servir aquesta forma per referir-se a un advocat, tot i que *Totdret* dicta que “en registres formals només usarem *advocat/advocada*”. *Cinc dies* se suposa que es un programa que ha de disposar d'un cert grau de formalitat, però no s'especifica quin atès que el *Llibre d'estil d'IB3* no para atenció a la possibilitat de registres que es poden donar. Per tant, a causa de la manca d'explicació sobre els graus de formalitat dels programes, no podem determinar si *misser* és correcte en aquest context o ha de ser substituït per la forma *advocat*. El llibre d'estil d'IB3 no disposa de cap graella que classifiqui la tipologia de formalitat dels programes. Mentre, l'*ésAdir* n'ofereix una amb la qual es possibilita saber a quin registre s'emmarca cada programa.

³²

<<https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=aforament&AllInfoMorf=False&OperEntrada=0&OperDef=0&OperEx=0&OperSubEntrada=0&OperAreaTematica=0&InfoMorfType=0&OperCatGram=False&AccentSen=False&CurrentPage=0&refineSearch=0&Actualitzacions=False>>.

³³ <<https://esadir.cat/entrades/fitxa/node/aforament>>.

A més d'aquestes qüestions, també hem localitzat formes que s'allunyen de la normativa i que, per tant, no haurien de tenir cabuda en un programa d'aquestes condicions. Així és que hem trobat *respecte a* (recordem que aquest connector es construeix amb la preposició *de*), *cotxo*, *bono* i l'expressió *donar un gir* en lloc de *fer un gir*. Finalment, volem assenyalar dos casos en què el programa ha interactuat amb gent del carrer perquè aquesta opinió expliqui un tema. En el primer, la periodista es dirigeix en català a la persona interpel·lada, i tot seguit aquesta contesta en castellà. En el període en què té lloc aquest fet, no hi ha canvi de llengua ni per part de la treballadora del programa, que fa servir el català, ni per part de la senyora entrevistada, que recorre al castellà. D'altra banda, la següent vegada en què hi ha una interpel·lació entre el programa i la ciutadania, sí que hi té lloc un canvi de llengua. Es pot observar com la periodista es dirigeix directament en castellà a una cambrera. Suposam que ha estat un fet pactat, perquè en la resta de cops el català és la llengua prioritària a l'hora d'interactuar amb persones alienes al programa.

En conclusió, hem vist que en algunes ocasions se solen donar discordances entre allò que dicta el llibre d'estil o el portal web i allò que realitzen els presentadors. Això porta a pensar en el fet que en alguns casos no es tinguin present les recomanacions o les determinacions dels manuals d'ús de què disposa IB3. Això, però, sembla ser un problema atribuïble als presentadors i al desconeixement que puguin tenir dels llibres d'estil, com per exemple en els casos de *vacunació*, *dematí*, *número*, *alcalde*, *xerrar*, *hisenda*, *repte* i *aforament*. L'altra problemàtica es dona en el fet que tant el *Llibre d'estil d'IB3* i *Totdret* són materials incomplets. Per aquest motiu, no són consultables dubtes com el gènere del mot "*Covid*", la semàntica de *mascareta* i la forma correcta de *botellot* o *teletreball*, perquè no són recollits als manuals. Això indueix a pensar en la possibilitat que els treballadors d'IB3 hagin de recórrer a altres materials per poder determinar la solució a aquests tipus de dubtes. Si és així, significa que les eines consultives d'IB3 són obsoletes i que han quedat desactualitzades, atès que no possibiliten respostes vinculades a l'actualitat. Cal tenir present que el llibre és de l'any 2005 i el consorci entre la UIB i IB3 es va interrompre a partir de l'any 2008, per la qual cosa moltes qüestions contemporànies han restat sense explicar. En general, el fet que un presentador realitzi *ministeri d'hisenda* en comptes de *ministeri de finances* serà desapercbut per a l'oient estàndard, però la utilitat d'un llibre d'estil és nul·la si els usuaris no en fan l'ús que n'haurien de fer. Si no, quin sentit té finançar i disposar d'una eina com

aquesta? Tant el *Llibre d'estil d'IB3* com el web *Totdret* necessiten una revisió i una actualització del contingut perquè siguin completament funcionals per als treballadors de la cadena i els interessats a resoldre dubtes lingüístics.

4.2 Telenotícies migdia i Polònia

La programació analitzada en aquest apartat és emesa al canal de TV3. D'una banda, en un registre de màxima formalitat, pararem atenció a l'informatiu de dia 8 de juny de 2021 per tal de veure com s'ajusta el lèxic que s'hi emprava a les recomanacions de l'*ésAdir*, a més d'algunes altres qüestions gramaticals puntuals, com per exemple alguns aspectes fonètics. L'altra emissió que hem decidit d'analitzar és *Polònia*, un programa de to humorístic que es basa en la imitació dels polítics i en la sàtira sociopolítica. L'*ésAdir* situa aquest tipus de programació dins «formalitat» variable», ja que en funció de l'exigència de la versemblança el registre variarà. Per exemple, les característiques del parlar de Carles Puigdemont no seran les mateixes que les d'Ada Colau a causa de les diferències dialectals entre cada personatge. De la mateixa manera, no un personatge d'un estrat social baix no serà representat lingüísticament igual que un personatge amb estudis superiors. L'objectiu de *Polònia* és oferir monòlegs o diàlegs que tinguin una aparença realista, tot i que darrere hi ha una tasca de preparació important. Per tant, doncs, es tracta d'un llenguatge pseudocol·loquial que pot admetre barbarismes o vulgarismes si el context ho exigeix. La nostra intenció és veure com s'ajusta aquest tipus de llenguatge al llibre d'estil de la CCMC.

Pel que fa al *Telenotícies migdia d'IB3*, hem comprovat que, en general, mostra una cura morfològica, fonètica i lèxica major que IB3. Les discordances entre el que realitza el presentador i allò establert pel llibre d'estil són gairebé mínimes, tot i que hem localitzat alguns aspectes per comentar. En primer lloc, hem observat que els presentadors fan servir, de la mateixa manera que els d'IB3, les formes i els derivats de «vacunar». El fet és que, mentre que *Totdret* recomanava «vaccinar», l'*ésAdir* no en diu res. Per tant, com que el llibre d'estil de la CCMC no esmenta cap criteri envers aquestes formes, es pot deduir que la forma preferida és «vacunar», atès que és el mot d'ús general. Un altre punt és la forma de salutació

que fan servir, «Bona tarda». En general, i així ho dictamina l'*Optimot*³⁴, les fórmules pròpies de salutació del català són «bon dia» i «bona tarda». Malgrat que recentment s'hagi introduït la forma «tarda» o «tardes» per influència del castellà, no és en cap cas genuïna. D'això, l'*ésAdir* n'és conscient, per aquest motiu a l'entrada de «salutacions»³⁵ adverteix que "l'esquema següent només és una convenció interna funcional, que ens permet unificar criteris i evitar aparents incoherències. Aleshores, el llibre d'estil de TV3 adverteix a l'usuari que aquest és únicament un criteri intern de l'empresa, però que a fora pot no ser vàlid.

Un dels temes actuals és la crisi sanitària de la Covid-19. Sobre aquest terme, s'informa que és un substantiu que ha de rebre el gènere femení, i així ho fan els presentadors. No obstant això, en l'apartat de pronúncia del mot, no s'indica cap neutralització de /o/ en /u/. El *Termcat*³⁶ indica que "En la pronúncia de les sigles no se sol fer la reducció vocàlica en les síl·labes àtones en els dialectes que en fan, per tant, se sol pronunciar [kovit] i no [kuvid]".

Ara bé, l'*ésAdir* sí que assenyala que, en ocasions, la [v] pot esdevenir [β]. La dicció que en fa el presentador del terme és amb reducció vocàlica, per tant, en aquest sentit no s'ajusta al llibre d'estil, tot i que tampoc no és una norma estricta.

Hem pogut detectar un neologisme com «Tiktoker», el qual no és recollit ni al DIEC ni a l'*ésAdir*, probablement perquè es tracta d'un adjectiu que ha derivat de l'emergència de la recent xarxa social. Com que no hi deu haver cap forma determinada encara, s'ha recorregut a la forma que també usa el castellà. En àmbit d'esports, per referir-se a la Selecció Espanyola de Futbol, el presentador ha usat la forma *La Roja* pronunciada amb el fonema [x]. Concretament, l'*ésAdir* no especifica res sobre el sobrenom de la selecció espanyola, però sí que ho fa de l'equip de l'Estrella Roja de Belgrad. S'indica que la pronúncia que se n'ha de fer és amb el fonema [ʒ]. Per tant, per coherència, s'hauria de realitzar el mateix so en parlar de *La Roja*.

En resum, pel que fa al lèxic dels informatius de TV3 són poques les coses que es poden comentar, atès que s'hi pot comprovar una fidelitat envers les estipulacions que estableix

³⁴<[https://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html?action=Principal&method=detall_completa&numPagina=1&idHit=9928&input_cercar=%2522bona+tarda%2522&database=FITXES_PUB&tipusFont=Fitxes+de+l%2527Optimot&idFont=9928&titol=bon+dia,+bona+tarda,+bona+nit+\(distribuci%25EF%25BF%25BD\)&numeroResultat=1&clickLink=detall&tipusCerca=cerca.tot](https://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html?action=Principal&method=detall_completa&numPagina=1&idHit=9928&input_cercar=%2522bona+tarda%2522&database=FITXES_PUB&tipusFont=Fitxes+de+l%2527Optimot&idFont=9928&titol=bon+dia,+bona+tarda,+bona+nit+(distribuci%25EF%25BF%25BD)&numeroResultat=1&clickLink=detall&tipusCerca=cerca.tot)>

³⁵<<https://esadir.cat/convencions/convencionsllenguatge/reftemp/saluta>>.

³⁶<<https://www.termcat.cat/ca/actualitat/apunts/lentorn-del-coronavirus>>.

l'ésAdir. A més, els casos que s'allunyen dels límits de la normativa, com per exemple les formes de salutació, es justifiquen en els quadres del llibre d'estil.

Com hem esmentat abans, *l'ésAdir* situa *Polònia* en un grau de «formalitat variable» en què la informalitat dels diàlegs genera una aparença d'espontaneïtat. Per aquest mateix motiu, la sèrie és un espai d'entrada per a termes propis de registres informals i no normatius. En l'episodi de 27 de maig de 2021 hem detectat tota una sèrie de formes que no són recollides ni en el llibre d'estil de la CCMC ni en el DIEC, com per exemple: *patatús*, *hippies* i *pipiolo*. Amb relació al primer mot, *l'Optimot*³⁷ indica que és un terme propi del castellà, i que la forma correcta en català és *tropell*. Tot seguit, l'adjectiu *hippy* tampoc no és recollit ni al DIEC ni a *l'ésAdir*, tan sols *l'Optimot* explica que les realitzacions gràfiques correctes del mot són *hippy*, *hippies* i *hippys*, pronunciats amb aspiració a la hac perquè es tracta d'un estrangerisme. Finalment, pel que fa a *pipiolo*, ni el DIEC ni *l'ésAdir* el recullen perquè és un castellanisme, tal i com indica *l'Optimot*³⁸. La forma correcta en català és *pipioli*.

D'altra banda, hem detectat altres formes que són representades a *l'ésAdir* però no al DIEC atès que es tracta del registre pseudocol·loquial d'un mitjà audiovisual. És el cas de *putos*. La flexió en masculí de l'adjectiu *puta* no és correcta en català, sinó que és pròpia del castellà. Malgrat això, *l'ésAdir* el recull i indica que és una forma únicament per a ús informal i col·loquial, de la mateixa manera que els escurçaments *boli* i *indepe*. En el capítol del 3 de juny de 2021 hem observat el mateix patró: la presència de formes a les pàgines del llibre d'estil de la CCMC però no es recullen al diccionari normatiu perquè es tracten de formes deutores del castellà. Quant als termes marcats com a «ús informal», hem localitzat *carinyo* i *tele*, els quals són absents al DIEC. També hem trobat un mot que, segons *l'ésAdir*, pot realitzar-se de dues maneres: *mail* o *e-mail*. Ambdues formes són marcades amb l'etiqueta d'

³⁷<https://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html?action=Principal&method=detall&input_cerca=patatus&numPagina=1&database=CASCAT&idFont=42064&idHit=42064&tipusFont=%3C%3EDiccionari+catal%EO-castell%EO%3C%2F%3E+d%27Enciclop%E8dia+Catalana+%283a+edici%F3%29&numeroResultat=1&databases_avansada=&categories_avansada=&clickLink=detall&titol=patat%FAs+%tematica=%28Totes%29&tipusCerca=cerca.tot>.

³⁸<https://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html?action=Principal&method=detall&input_cerca=pipiolo&numPagina=1&database=CASCAT&idFont=43571&idHit=43571&tipusFont=%3C%3EDiccionari+catal%EO-castell%EO%3C%2F%3E+d%27Enciclop%E8dia+Catalana+%283a+edici%F3%29&numeroResultat=1&databases_avansada=&categories_avansada=&clickLink=detall&titol=pipiolo+%tematica=%28Totes%29&tipusCerca=cerca.tot>.

«ús general», malgrat que el diccionari no n'avalí cap. Segons l'*Optimot*³⁹, hi ha altres opcions preferibles per referir-se a aquesta eina de missatgeria, per exemple: *correu electrònic*, *missatge electrònic* i *adreça electrònica*.

Un altre punt que hem observat és que el personatge que imita la batlessa de Barcelona, Ada Colau, fa servir la forma adverbial *allavòrens*. Segons el DCVB⁴⁰ és una variant dialectal d'*aleshores*. L'*ésAdir*⁴¹ proposa de “mantenir els trets lèxics no normatius (castellanismes, col·loquialismes, dialectalismes, etc) per tal d'ajudar a caracteritzar un determinat personatge o una situació concreta”. Per tant, el llibre d'estil de la CCMC accepta l'ús de varietats dialectals, col·loquials o castellanitzants en aquests tipus de contextos. En darrer lloc, hem pogut detectar l'expressió *pillar el tranquillo*. Amb relació a aquesta locució, les obres de referència no en donen informació. Ara bé, en analitzar els constituents individualment, hem comprovat que, d'una banda, el DIEC⁴² defineix el verb *pillar* com “emparar-se violentament (d'alguna cosa)”. Però aquesta no és la semàntica que té el verb en aquesta oració concreta, sinó que adopta el significat que s'usa en castellà. Aleshores, la RAE⁴³ proposa “Coger, agarrar o aprehender a algú o algo” com a una de les definicions de *pillar*. D'altra banda, és evident la naturalesa castellana de *tranquillo*, per aquest motiu, no apareix de cap manera al DIEC. En contra, l'*ésAdir* el mot per il·lustrar l'exemple “vam sortir de festa i vam pillar”. Però no s'hi refereix específicament, sinó que només l'usa per exemplificar el lèxic que en una ficció es pot mantenir per tal de representar o caricaturitzar un personatge. L'*Optimot* adverteix del fet que es tracta d'un substantiu de procedència castellana i en proposa alternatives en català, com per exemple *manya* o *tranc*.

En general, podem afirmar que les tries lèxiques que fan els guionistes de la sèrie *Polònia* són acurades. Responen a la intenció de crear un espai de ficció que s'ajusti a les situacions reals dels parlants catalans. En la majoria dels casos, les tries són justificades i argumentades

³⁹<https://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html?action=Principal&method=detall&input_cercar=mail&numPagina=1&database=FITXES_PUB&idFont=8739&idHit=8739&tipusFont=Fitxes+de+l%27Optimot&numeroResultat=1&databases_avansada=&categories_avansada=&clickLink=detall&titol=Com+es+diu+e-mail+o+email+en+catal%27+correu+electr%27nic+%27+missatge+electr%27nic+%27+adre%27a+electr%27nica&tematica=Tecnologies+de+la+informaci%27+i+la+comunicaci%27&tipusCerca=cerca.tot>.

⁴⁰<<https://dcbv.iec.cat/results.asp?word=aleshores>>

⁴¹<https://esadir.cat/entrades/fitxa/node/Subtitulacio_criteri_linguistics>

⁴²<<https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=pillar&AllInfoMorf=False&OperEntrada=0&OperDef=0&OperEx=0&OperSubEntrada=0&OperAreaTematica=0&InfoMorfType=0&OperCatGram=False&AccentSen=False&CurrEntPage=0&refineSearch=0&Actualitzacions=False>>.

⁴³<<https://dle.rae.es/pillar>>.

en el llibre d'estil de la CCMC, tot i que també hi hem pogut detectar la introducció de termes i expressions pròpies del castellà. Aquesta elecció respon a la identificació sociolingüística dels personatges, per tant, pretén ser una representació de la parla diària dels usuaris de la llengua, la qual és farcida de barbarismes. Tot i això, l'ús que se'n fa és mesurat i en cap cas no és abusiu, per aquest motiu són escasses les mostres que n'hem pogut detectar: 5 castellanismes en dues emissions de mitja hora cadascuna (*carinyo*, *pillar el tranquillo*, *patatús*, *putos* i *pipiolo*). Així doncs, *Polònia* és una sàtira sociopolítica que s'aprofita d'alguns manlleus i calcs que s'usen entre la comunitat lingüística catalana, interferida pel castellà. D'aquesta manera, el programa aconsegueix emular la riquesa de la naturalitat i l'espontaneïtat, la tria lèxica de la qual, en la majoria dels casos, s'ajusta a la normativa. "Entre tots els llibres d'estil que hi ha al mercat, cal una menció especial al *Llibre d'estil* de la CCMC gràcies al seu pes socialitzador" (Calafat, 2020: 73).

A banda de les qüestions lèxiques del programa, volem ressenyar la consciència lingüista que *Polònia* aplica als personatges i a les situacions. En aquesta línia, ens hem adonat que en contextos en què hi té lloc una conversa entre catalanoparlants i castellanoparlants, les persones que tenen el català com a llengua pròpia no fan cap canvi de codi. Per exemple, hi ha un gag en què Pedro Sánchez i Pere Aragonès debaten sobre la concessió dels indults als implicats en el referèndum de l'1 d'octubre de 2017. En aquest diàleg, ni el president de Catalunya ni el president d'Espanya el recorre a usar la llengua de l'altre, de tal manera que s'evita una situació de diglòssia. D'aquesta manera es genera un esdeveniment completament de ficció, ja que atesos els hàbits lingüístics i sociolingüístics, hom sap que en un cas real, el president de la Generalitat adoptaria el castellà per dirigir-se al president del govern d'Espanya. Una altra observació sociolingüística és que aquest fet tendeix a regularitzar-se en totes les ocasions en què es dona una conversa entre un personatge català i un personatge espanyol. No obstant això, hi ha casos en què es presenten dos polítics castellanoparlants, els quals són interpel·lats per una tercera veu. Quan la identitat de la tercera persona és indeterminada, la llengua amb què es dirigeix als polítics és el castellà i no el català. Per exemple, en una escena en què el Pedro Sánchez i Mariano Rajoy són a una sauna, hi intervé un usuari qualsevol que s'adreça als polítics en castellà. Aquesta també és una tendència que sol generalitzar-se en totes les situacions del mateix tipus. Així doncs, es

pot comprovar que *Polònia*, a més de tenir una intenció humorística, és al mateix temps una eina d'enfortiment i cohesió per a la llengua catalana.

Conclusions

En aquest estudi hem analitzat quin és el paper del llibres d'estil en dues de les principals cadenes de televisió del domini lingüístic català: IB3 i TV3. El focus de l'anàlisi ha ragut al lèxic i la manera com s'ha gestionat a la llengua mediàtica en un context de subordinació lingüística. La tendència general i comuna en els dos llibres d'estil és oferir un model de llengua correcte amb solucions gramaticals genuïnes. Malgrat la coincidència de llur voluntats, els manuals de les dues cadenes divergeixen en la manera d'operar amb relació al lèxic. D'una banda, *El llibre d'estil d'IB3* es limita a oferir un vocabulari adreçat a corregir les possibles interferències lèxiques que puguin resultar del castellà. Per contra, no aconsegueix en la tasca d'orientar en l'adequació de les formes, per la qual cosa a l'usuari li resulta impossible determinar quina és la forma que s'adequa més al context. Amb motiu de la creació del portal web *Totdret*, deduïm que IB3 fou conscient de la mancança orientativa del seu llibre d'estil. Per aquest motiu, intentà omplir aquesta llacuna en la pàgina web que llençà el 2008, així és que hi incorporà tot un seguit d'apartats que no foren inclosos al *Llibre d'estil d'IB3*. Si bé és cert que la secció de «sinònims» respon a la intenció de destriar la forma més adequada d'un mot, la resta de paràgrafs accessibles («castellanismes» i «llista alfabètica») no deixen de ser un vocabulari prescriptiu. És per això que aquesta segona versió del manual d'IB3 tampoc no conforma una eina amb què resoldre els dubtes relacionats amb l'adequació. En aquest punt, tot i que es desvii lleugerament de les qüestions lèxiques, creiem que cal ressenyar el fet que, en cap dels dos manuals d'IB3, no es fan explicacions sobre el grau de formalitat dels programes. És a dir, no hi ha cap quadre que indiqui, per exemple, que els informatius s'ajusten a un nivell de màxima formalitat. Això implica que, en el moment de determinar el lèxic d'un programa concret, posem per cas una sèrie de ficció, es generin dubtes quant a l'ús de determinades formes. Per exemple, no s'explica si, a l'hora de caracteritzar un personatge d'una sèrie, és justificada, o no, la recurrència a manlleus, vulgarismes, etc. Així i tot, s'ha de tenir en compte el fet que, a causa de la dissolució del conveni entre IB3 i la Universitat de les Illes Balears, el desenvolupament del web va interrompre's i, en el moment de redacció d'aquest treball, encara resta inacabat.

D'altra banda, el *Llibre d'estil de la CCMC*, accessible en línia mitjançant el portal web *ésAdir*, sí que acompleix la funció d'orientar els usuaris en les tries lèxiques. L'apartat dedicat a aquest aspecte de la gramàtica desglossa tot un conjunt de subapartats que informen dels criteris lingüístics de la CCMC. La disposició de les dades és diferent pel que fa a la manera com les organitza *Totdret*. *L'ésAdir* ofereix una selecció de paràgrafs dedicats a un camp semàntic concret: la covid, els esports, etc., però si el que interessa és la cerca concreta d'un terme, s'ha de recórrer a l'eina del cercador. D'aquesta manera el web ofereix el mot de manera instantània a l'usuari, mentre que a *Totdret* la recerca del lèxic havia de ser manual. Emperò, la principal diferència és que cada mot ve acompanyat amb informació sobre l'adequació, la forma correcta, la traducció en castellà, etc. Així la persona que consulta el web pot determinar si la paraula s'ajusta al context en què la vol fer servir, i per consegüent, si usar-la o no. A més, *L'ésAdir*, en un dels seus apartats dedicats al model de llengua, estableix un esquema amb què s'estableixen els nivells de formalitat dels programes de la CCMC. Això suposa una certa facilitat per als guionistes a l'hora d'ajustar el lèxic al registre. Per tant, a més de proporcionar dades lingüístiques, també proporciona anotacions de caire sociolingüístic. Un altre punt és que, mentre *Totdret* i el *Llibre d'estil d'IB3* rebutgen totes les formes castellanitzants, tot i que siguin admeses al DIEC, *L'ésAdir* és una porta oberta per al castellanisme en els registres informals. Així, mots com *cutre*, *enxufe*, *passar de* (amb el sentit d'afluixar-se), *barco*, *gorro*, etc. tenen cabuda en aquest llibre d'estil. Aleshores, el *Llibre d'estil de la CCMC* s'ajusta a la normativa tot i que prescriu usos que no són normatius però que sí que són vàlids per al llibre d'estil.

Quant a la relació de fidelitat entre els llibres d'estil i els programes de televisió hem detectat diversos graus d'ajustament. En primer lloc, hem observat que IB3 presenta un cert grau de descoordinació entre les orientacions del *Llibre d'estil d'IB3* i *Totdret* i allò que diuen els presentadors en el plató. *Vacunació*, *repte* o *número*, entre d'altres, són les formes contràries a les que recomanen els manuals. Així mateix, també hem observat la presència de mots que no són representats en cap de les dues obres de què disposa el canal illenc, com per exemple: *la covid*, *botellot*, *botellada* i *mascareta*. Aquest fet ens indueix a pensar que els treballadors d'IB3 recorren a consultar altres obres en el moment en què se'ls apareix un terme que és absent en *Totdret* o el *Llibre d'estil d'IB3*.

Amb relació a *l'ésAdir* i els programes que hem analitzat de TV3, hem arribat a la conclusió que hi ha un major grau de fidelitat. En el *Telenotícies migdia*, deixant de banda alguns aspectes fonètics, com la neutralització de /o/ en /u/ en el terme *covid* o el fonema [x] en *La Roja*, l'únic mot que hem trobat per ressenyar és *tiktoker*. Creim que el motiu pel qual no surt al llibre d'estil de la CCMC es deu al fet que es tracta d'un neologisme recent. Cal tenir en compte que fa referència a Tiktok, una xarxa social creada recentment, el 2018. Per això pensam que no s'ha estat a temps d'incloure en la base de dades de *l'ésAdir*. En aquesta línia, com que els mots *instagramer* i *youtuber* sí que hi apareixen, consideram que, per coherència, aquest mot acabarà essent inclòs en aquest llibre d'estil. Per altra banda, *Polònia* tendeix a recórrer més a paraules que no són a *l'ésAdir*. Això, però, és a causa del fet que son termes deutors de la influència del castellà. Tanmateix, els pocs barbarismes que hi hem detectat es troben sota la justificació del registre pseudocol·loquial. O sigui, el seu ús respon a la voluntat de donar versemblança a uns personatges determinats.

En conclusió, les diferències entre el *Llibre d'estil d'IB3* i el *Llibre d'estil de la Corporació Catalana de Mitjans de Comunicació* són prou notables. Mentre que el primer es limita a prescriure una sèrie de paraules, el segon n'ofereix informació estilística sobre l'ús. A més, *l'ésAdir* mostra un important grau d'actualització, de tal manera que hi inclou termes i expressions lligats a la l'actualitat. *Totdret* i el *Llibre d'estil d'IB3* es troben molt lluny d'aquesta realitat, ja sigui per la seva essència prescriptiva o pel grau d'anacronisme. Aquesta diferenciació entre manuals es veu representada en les programacions: els presentadors de TV3 s'ajusten més a les consideracions del seu llibre d'estil que no pas els d'IB3. Aquest fet demostra que IB3 necessita una actualització del seu llibre d'estil a fi d'esdevenir un referent de model estàndard adequat, cohesionat i sòlid. Amb la finalitat d'aconseguir aquest objectiu, és necessari un equip de professionals especialitzats que posin al dia el model lingüístic d'IB3.

Referències bibliogràfiques

- ALZAMORA, F. Maria (2013). *La llengua catalana a IB3 Televisió. El bilingüisme als mitjans de comunicació*. Dirigit per Joan Melià. Palma: Universitat de les Illes Balears. Treball de fi de grau.
- BIBILONI, Gabriel (2007). L'ús de la llengua catalana a IB3 Televisió. *Coneixements, Usos i Representacions Socials de la Llengua Catalana, 1*.
- BOIX-FUSTER, Emili i Vila, F. Xavier (1998). *Sociolingüística de la llengua catalana*. Barcelona: Ariel Lingüística.
- CABRÉ, M. Teresa (1999). *La terminologia: representació i comunicació*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.
- CALAFAT, Rosa (2007). «La culturalització del terme en la segona oralitat» dins Rosa Calafat i M. Magdalena Ramon (cord.) *V Jornada de l'ACTERM*. Palma: Universitat de les Illes Balears.
- CALAFAT, Rosa (2020). El centre i la perifèria de la llengua catalana als llibres d'estil: Catalunya i les Illes Balears. *Revista de llengua i dret, Journal of Language and Law*, 73, 69-81. <http://dx.doi.org/10.2436/rld.i73.2020.3394>
- CASTELL, Joan Martí (2003). «És espontània l'oralitat?» dins Joan Martí i Josep Maria Mestres (eds.) *L'oralitat dels mitjans de comunicació*. Barcelona: IEC.
- CASTELL, Joan Martí (2003). «Verba manent quoque», dins Joan Martí i Josep Maria Mestres (eds.) *L'oralitat dels mitjans de comunicació*. Barcelona: IEC.
- COMPANY, Catalina i Puigròs, M. Antònia (2006). *Llibre d'estil d'IB3*. Palma: Consorci per al Foment de la Llengua Catalana i la Projectió Exterior de la Cultura de les Illes Balears.
- Diccionari de la Llengua Catalana (DLC) <<https://dlc.iec.cat>>
- Diccionario de la Real Academia Española (DRAE) <<https://www.rae.es>>
- DRESSLER, Wolfgang U. (1987). La mort de les llengües. *Límits*, 3, 87-97.
- DROU, Pere. (2000). *Llibre d'estil d'El Punt*. [Exemplar fotocopiats]

ÉsAdir <<https://esadir.cat>>

FRANCESC-MIRA, Joan (2003). «La paraula pública: parlar per no dir res o dir alguna cosa», dins Joan Martí i Josep Maria Mestres (eds.) *L'oralitat dels mitjans de comunicació*. Barcelona: IEC.

GUIFREU, Josep (2003). «Els mitjans audiovisuals, laboratoris de segona oralitat» dins Joan Martí i Josep Maria Mestres (eds.) *L'oralitat dels mitjans de comunicació*. Barcelona: IEC.

MELIÀ, Joan. (2007). La llengua catalana en els mitjans de comunicació audiovisual de les Illes Balears. *Quaderns del CAC*, 28, 21-30.

MONTSERRAT, Mònica (2007). «La metomania i els mitjans de comunicació: terminologia científica o formes populars?» dins Rosa Calafat i M. Magdalena Ramon (coord.) *V Jornada de l'ACTERM*. Palma: Universitat de les Illes Balears.

Optimot <<https://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html>>

SOLÀ, Joan (1999). *Parlem-ne. Converses lingüístiques*. Barcelona: Proa.

SOLER, Toni (2003). «La creació d'argot en televisió» dins Joan Martí i Josep Maria Mestres (eds.) *L'oralitat dels mitjans de comunicació*. Barcelona: IEC.

TERMCAT <<https://www.termcat.cat/ca>>

Totdret <<https://totdret.uib.cat>>

VALLVERDÚ, Francesc (2003). «L'oralitat als mitjans audiovisuals: les limitacions del llenguatge col·loquial», dins Joan Martí i Josep Maria Mestres (eds.) *L'oralitat dels mitjans de comunicació*. Barcelona: IEC.

VILLATORO, Vicenç (2003). «Paraula i imatge com a informació complementària» dins Joan Martí i Josep Maria Mestres (eds.) *L'oralitat dels mitjans de comunicació*. Barcelona: IEC.